

Romana Bešter, Mojca Medvešek
in Janez Pirc

Priseljenci v sistemu socialne varnosti v Sloveniji

Izvleček

Pri opredelitvi problema raziskave se osredotočamo na situacijo v Sloveniji na presečišču treh področij: priseljevanja, socialne države in integracije. Izhajamo iz dveh dejstev: a) v Sloveniji zaradi različnih dejavnikov naraščajo potrebe po zviševanju izdatkov za storitve in dajatve v okviru socialne države in b) v Sloveniji obstaja etnična/kulturna heterogenost, ki se bo zaradi potreb po priseljevanju v prihodnosti najverjetneje še povečevala. Za obstoj stabilnosti, kohezije in solidarnosti v družbi je pomembno, da so vsi njeni deli dobro integrirani. V teoriji uspešna integracija predpostavlja enake pravice in enakopravno vključenost vseh članov družbe v vse sfere družbenega življenja, tudi v sistem socialne varnosti. V praksi pa pogosto prihaja do odstopanj od teoretičnega ideala. Naraščanje potreb po izdatkih za socialno varnost lahko vodi v zaostrovanje pogojev za upravičenost do socialnih prejemkov in pri tem večinsko prebivalstvo priseljence pogosto obravnava kot skupino, ki je manj upravičena do prejemkov. Zaradi tega se lahko pojavijo težnje po izključevanju priseljenca iz sistema socialne varnosti oziroma po omejevanju njihovih pravic na tem področju, kar lahko sproži verižno reakcijo tudi na drugih področjih.

Zastavljamo si vprašanje, kakšen je v Sloveniji položaj priseljenca na področju socialne varnosti. Vprašanje naslavljamo z različnih vidikov: zakonodaje, politik in institucionalnega okvira, dejanskega položaja priseljenca na področju socialnih transferjev (število prejemnikov in vrste transferjev) in odnosa prebivalstva do vključevanja priseljenca v sistem socialne varnosti.

Ugotovljamo, da je pri večini kazalnikov s področja socialnega varstva opazen slabši položaj priseljenca in potomcev priseljenca v primerjavi s prebivalci, rojenimi v Sloveniji, brez priseljskega ozadja. Se pa tudi znotraj populacij priseljenca in potomcev priseljenca kažejo razlike. Velik del kazalnikov kaže na to, da so priseljenci, rojeni v državah nečlanicah EU, v

slabšem položaju kot priseljenci, rojeni v državah članicah EU, ter da so ženske (priseljence in potomke priseljencev) posebej ranljiva skupina.

Ključne besede: priseljenci, socialna varnost, dostop do socialnih pravic, welfare šovinizem, Slovenija

1 Uvod

Preplet procesov priseljevanja, razvoja socialne države in oblikovanja integracijskih politik v Sloveniji ustvarja specifične izzive pri vključevanju priseljencev v sistem socialne varnosti. Naraščajoče potrebe po socialnih storitvah in dajatvah, ki izhajajo tako iz demografskih sprememb kot iz socialnih neenakosti, sovpadajo s povečevanjem kulturne in etnične heterogenosti družbe. Uspešna integracija v tem kontekstu predpostavlja ne le dostop do trga dela, temveč tudi enakopraven dostop do sistemov socialne varnosti. Vendar številni pokazatelji razkrivajo, da ta dostop v praksi ni enako omogočen vsem.

Vprašanje dostopa priseljencev do socialne varnosti je ena izmed osrednjih točk sodobnih razprav o integraciji, pravičnosti in vzdržnosti socialnih držav. V ospredje stopa temeljna napetost med normativnim idealom univerzalizma, tj. načelom, da so temeljne socialne pravice zagotovljene vsem prebivalcem, ter dejanskimi politikami selektivnosti, ki določajo pogoje dostopa glede na pravni status, dolžino bivanja ali državo izvora.

V zadnjem desetletju je v evropskih in slovenskih razpravah vse več pozornosti usmerjene na pojav *welfare* šovinizma, tj. selektivne podpore socialni državi, ki vključuje »naše«, a izključuje »druge«, zlasti priseljence. Ta koncept ponuja ključen analitični okvir za razumevanje razkoraka med univerzalističnimi načeli in praksami selektivnosti.

Prispevek analizira, kakšen je v Sloveniji formalni in dejanski položaj priseljencev v sistemu socialne varnosti, pri čemer ga obravnava skozi tri dimenzije: (1) pravno-politično-institucionalni okvir, ki določa pogoje za dostop do socialnih pravic, (2) dejansko vključenost priseljencev v sistem socialnih transferjev ter (3) odnos večinskega prebivalstva do vključevanja priseljencev v socialno državo.

S tem prispevek zapolnjuje raziskovalno vrzel: čeprav obstajajo številne študije o pravnih okvirih in javnem mnenju, manjka celovit pristop, ki bi združil normativne, empirične in družbeno-perceptivne razsežnosti dostopa do socialne varnosti. Kombinacija pravne analize, empiričnih podatkov in percepcij javnosti tako predstavlja pomembno analitično dodano vrednost v slovenskem prostoru.

2 Teoretični okvir in raziskovalna izhodišča

Integracija v kontekstu socialne države predpostavlja tako formalno kot dejansko enakost v dostopu do pravic. Gre za enakost v normativnem smislu (v zakonodaji in politikah) ter za dejansko enakopravnost pri uveljavljanju teh pravic. Razlike med obema ravnema so v literaturi pojasnjene skozi tri med seboj povezane koncepte, ki skupaj tvorijo teoretično ogrodje tega prispevka.

a) Institucionalna selektivnost: Dostop do socialnih pravic pogosto temelji na formalnih načelih enakosti, a se v odnosu do priseljencev v praksi uveljavljajo selektivni pogoji, vezani na dovoljenja za prebivanje, državljanstvo ali dolžino prebivanja. Loxa (2025) opozarja, da se pod navidezno univerzalnimi standardi EU vzpostavljajo pravne in simbolne meje med »notranjimi« in »zunanjiimi« upravičenci. Manfredi (2025) analizira razdrobljeno ureditev dostopa do socialnih transferjev za državljane tretjih držav v EU ter pokaže, da nacionalna implementacija pogosto vodi v sistemske neenakosti. Podobno Passalacqua in Grossio (2023) ugotavljata, da primarno pravo EU ne vsebuje celovitega načela, ki bi državljanom tretjih držav zagotavljalo enak dostop do socialnih prejemkov. Na primeru Italije opozarjata, da se v praksi vzpostavljajo številne administrativne ovire, ki de facto izključujejo nekatere skupine priseljencev iz sistema socialne varnosti – zlasti tiste brez stabilnega ali dolgoročnega statusa, kar je bilo še posebej izrazito v času pandemije COVID-19 (Passalacqua & Grossio 2023). Institucionalna selektivnost se tako kaže kot strukturna značilnost sodobnih socialnih držav.

b) Interakcija med trgom dela in socialno državo: Dostop do s prispevki pogojenih socialnih pravic je pogosto vezan na predhodno vključenost na trg dela, kar omejuje možnosti za tiste v prekrasnih oblikah zaposlitve. Kvist (2004) ugotavlja, da so številne države kot odgovor na strah pred *welfare migration* zamejile dostop do pravic z zakonodajnimi spremembami. Barbieri in Scherer (2009) za Italijo, Kogan (2007) za širši evropski kontekst ter Banaś, Wontorczyk in Kulisz (2024) za priseljence iz EU kažejo, da negotove zaposlitve ustvarjajo vrzel med formalnimi upravičenostmi in dejanskim ureničevanjem pravic.

c) Pogojevana solidarnost, zaslužnost in *welfare* šovinizem: Egalitarne socialne države z obsežnimi pravicami pogosto zavzamejo bolj restriktivna stališča do priseljencev, da bi ohranile legitimnost in vzdržnost sistema. Podpora redistributivnim politikam je namreč tesno povezana z občutkom skupne identitete in zaznane pripadnosti (Svallfors 2012; Magni 2021). Kymlicka in Banting (2006) opozarjata, da kulturne razlike in ekonomska odvisnost priseljencev lahko zmanjšajo javno podporo redistribuciji, medtem ko Koopmans (2009) v dolgotrajnih multikulturnih politikah brez zadostnega poudarka na integraciji vidi nevarnost za erozijo solidarnosti. Na mikro ravni se ta proces odraža v percepcijah

zaslužnosti (*deservingness*). Van Oorschot (2006) opredeljuje kriterije, na katerih temelji javna presoja o tem, kdo si zasluži pomoč: nadzor nad lastno situacijo, odnos do sistema, recipročnost, identiteta in potreba. Ti kriteriji so tesno povezani s pojavom *welfare* šovinizma, tj. selektivne podpore socialni državi, ki vključuje »naše« in izključuje »druge«. Podatki Evropske družboslovne raziskave (Meuleman et al. 2018) kažejo, da je skrajni *welfare* šovinizem sicer redek, a večina prebivalcev podpira selektiven pristop, vezan na državljanstvo, stalno prebivališče ali ekonomski prispevek. Ford, Sobolewska in Kootstra (2025) ugotavljajo, da *welfare* šovinizem poganjajo predvsem kulturni strahovi in občutki izgube nadzora, manj pa ekonomski argumenti. Podobno Meuleman, Davidov in Billiet (2009) potrjujejo, da zaznana kulturna bližina močno oblikuje podporo redistributivnim politikam. Skupni imenovalec teh ugotovitev je, da je solidarnost v sodobnih socialnih državah vse bolj pogojena, tako z družbeno kohezijo kot z zaznanim statusom »zaslužnosti«. To vodi k legitimiranju politik, ki selektivno omejujejo dostop priseljencev do socialnih pravic.

Ti koncepti tvorijo teoretično ogrodje za razumevanje razhajanj med normativnim idealom univerzalizma in dejanskimi praksami selektivnosti. Socialna država v praksi ne deluje kot univerzalen in nevtralen mehanizem, temveč kot dinamičen institucionalni režim, ki ga oblikujejo zgodovinski in politični dejavniki (Esping-Andersen 1990). V kontekstu vključevanja priseljencev se tako pogosto kaže kot selektivni sistem, ki različno obravnava posamezne skupine glede na njihov pravni status, dolgotrajnost prebivanja v državi in ekonomski položaj. Številni avtorji poudarjajo, da socialna država v tem okviru ne deluje kot mehanizem izenačevanja, temveč kot simbolno orodje razlikovanja med »domačimi« in »prišleki« (Bommes & Geddes 2000; Schrover & Schinkel 2013). Najnovejši okvir evropskega stebra socialnih pravic socialno vključenost opredeljuje kot ključno za pravično in vključujočo Evropo ter posebej izpostavlja, da morajo politike dejavno nagovarjati ranljive skupine – vključno s priseljenci – da bi zagotovile dejanski, ne le formalni dostop do pravic (European Commission 2021). Primerjalne študije pa razkrivajo velike razlike med državami: skandinavske države in Nizozemska dostop do pravic utemeljujejo na načelu prebivališča, medtem ko številne srednje- in vzhodnoevropske države pravice pogojujejo z državljanstvom ali dolgotrajnim bivanjem (Lafleur & Vintila 2020). Ob tem sodobne raziskave opozarjajo na vztrajajoč razkorak med formalno enakostjo in dejanskim uresničevanjem socialnih pravic (Scholten & Penninx 2016).

V zadnjih letih raziskave vse več pozornosti namenjajo tudi vlogi javnega mnenja pri oblikovanju socialnih politik in razumevanju pojavov, kot je

welfare šovinizem. Careja in Harris (2022) v svoji pregledni študiji poudarjata, da je *welfare* šovinizem v zadnjih treh desetletjih postal eden ključnih analitičnih konceptov pri proučevanju legitimnosti socialne države v kontekstu migracij. Izpostavljata, da se institucionalne značilnosti (npr. tip socialne države) in kulturni dejavniki (npr. nacionalna pripadnost ali zgodovinske izkušnje z migracijami) tesno prepletajo z javnimi predstavami o zaslužnosti in pripadnosti, ki oblikujejo stališča do vključevanja priseljencev. Ford, Sobolewska in Kootstra (2025) na podlagi kvantitativne analize podatkov iz več evropskih držav ugotavljajo, da so glavni generatorji *welfare* šovinizma kulturni strahovi – zlasti zaznava, da priseljenci ne delijo vrednot večinske populacije – ter občutki izgube nadzora nad migracijsko politiko. Po drugi strani ekonomski argumenti, kot je strah pred zlorabo socialnega sistema, igrajo manj pomembno vlogo. Podobno Meuleman, Davidov in Billiet (2009) ugotavljajo, da podpora redistributivnim politikam pogosto ni odvisna zgolj od ekonomskih interesov, temveč tudi od zaznane kulturne bližine med večinsko populacijo in skupinami, ki naj bi prejemale socialno pomoč.

Odnos večinskega prebivalstva do socialnih pravic za priseljence tako pogosto ne temelji zgolj na racionalnih ali utilitarističnih premislekih, temveč je globoko prežet z moralnimi sodbami in simbolnimi razmejitvami. V tem okviru socialna država ne deluje le kot instrument prerazporeditve virov, temveč tudi kot simbolni mehanizem pripadnosti, ki vključuje ali izključuje posameznike glede na družbeno zaznano zaslužnost in pripadnost. Vprašanje, kdo si solidarnost »zasluži«, je tako vselej tudi politično vprašanje ter vprašanje kulturnih norm in simbolnih razmejitev.

Vključevanje priseljencev v sistem socialne varnosti je zato večdimenzionalen proces, ki ga oblikujejo prepletajoče se institucionalne ureditve, ekonomske strukture, družbene percepcije in politične odločitve. V nadaljevanju prispevka ta konceptualna izhodišča operacionaliziramo na primeru Slovenije, pri čemer nas vodi osrednje raziskovalno vprašanje, to je, v kolikšni meri so priseljenci dejansko vključeni v sistem socialne varnosti? To analiziramo z več zornih kotov:

1. pregled formalnopravnega, političnega in institucionalnega okvira, ki določajo pogoje dostopa do socialnih pravic;
2. empirična analiza razpoložljivih podatkov o prejemnikih socialnih transferjev po državi izvora, spolu in drugih demografskih dejavnikih;
3. analiza javnega mnenja oziroma odnosa večinskega prebivalstva do vključevanja priseljencev v sistem socialne države.

Takšna zasnova omogoča celovito analizo normativnih, strukturnih in kulturnih razsežnosti dostopa do socialne varnosti ter preverjanje, ali in kako v praksi prihaja do razlik v uresničevanju pravic – tako med posameznimi

skupinami priseljencev kot tudi med priseljenci in državljani Slovenije. V nadaljevanju predstavljamo uporabljeni metodološki pristop, s katerim smo naslovili to raziskovalno vprašanje.

3 Metodologija

Metodološki pristop temelji na triangulaciji podatkovnih virov in metod. Analiza vključuje tri komplementarne sklope:

1. pravna in politično-institucionalna analiza zakonodaje in strateških dokumentov na področju socialne varnosti (npr. Zakon o socialnem varstvu (ZSV), Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1), Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2022–2030 (ReNPSV22–30) ipd.);
2. sekundarna analiza kvantitativnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije, zlasti podatkov o prejemnikih socialnih transferjev glede na državo ali območje rojstva, spol in priseljski status;
3. analiza javnih percepcij in stališč večinskega prebivalstva o vključevanju priseljencev v sistem socialne države, ki temelji na sekundarni obdelavi obstoječih raziskav javnega mnenja in fokusnih skupin (npr. Medvešek et al. 2022a; 2022b; Filipovič Hrast & Zimmermann 2022).

Posebna pozornost je namenjena razlikam in neenakostim v dostopu do socialnih pravic glede na državo izvora (državljani EU / državljani tretjih držav), spol ter priseljski status (priseljenci / potomci priseljencev / rojeni v Sloveniji). Kvalitativni vpogled temelji na interpretaciji pravnoformalnega okvira, institucionalnih pogojev in administrativnih praks, kvantitativni pa na obdelavi statističnih podatkov in javnomnenjskih anket.

Metodologija tako sledi večnivojski zasnovi, ki združuje makrostrukturne dejavnike (zakonodaja, sistemska pravila), empirične podatke o dejanski vključenosti in družbene percepcije. Tak pristop omogoča razumevanje razkoraka med normativnim okvirom univerzalnega dostopa in dejanskimi praksami selektivnosti.

4 Pravni in institucionalni okvir socialne varnosti za priseljence

4.1 Pravni okvir

Slovenski sistem socialne varnosti temelji na načelih solidarnosti, univerzalnosti in subsidiarnosti. Njegov namen je zagotavljanje socialne varnosti posameznikov in preprečevanje socialne izključenosti, kar se uresničuje prek socialnih zavarovanj, socialnovarstvenih storitev, denarnih prejemkov in posebnih programov. Ključni pravni okvir predstavljajo Zakon o socialnem varstvu (ZSV), Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS), Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ), Zakon o urejanju trga dela (ZUTD) ter Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1). Dopolnjujeta jih še Zakon o tujcih (ZTuj-2) in Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1). V strateškem smislu okvir določa Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2022–2030 (ReNPSV22–30).

4.2 Načela dostopa in razlike med priseljenci z različnimi statusi

Na pravni okvir se neposredno navezujejo načela, ki določajo pogoje dostopa do socialnih pravic. V Sloveniji ta dostop temelji na kombinaciji treh načel: načela prebivališča, državljanstva in vključenosti v obvezna socialna zavarovanja. Načelo prebivališča določa, da je uveljavljanje večine socialnovarstvenih pravic vezano na stalno prebivališče in dejansko bivanje v Sloveniji. Načelo državljanstva izhaja iz razlikovanja med državljani Republike Slovenije, državljani drugih držav članic EU in državljani tretjih držav, kar se odraža v različni hitrosti in obsegu dostopa do pravic. Načelo vključenosti v socialna zavarovanja pa pomeni, da so pravice iz pokojninskega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti in starševskega zavarovanja vezane na redno plačevanje prispevkov. Kombinacija teh načel ustvarja kompleksen sistem, v katerem priseljenci ne predstavljajo enotne skupine, temveč se njihov položaj razlikuje glede na pravni status, dolžino bivanja in vključenost na trg dela.

Priseljenci s stalnim prebivališčem in dejanskim prebivališčem v Sloveniji praviloma uživajo skoraj enak dostop do socialnovarstvenih pravic kot državljani Slovenije. V skladu z ZSV in ZUPJS so upravičeni do denarne socialne pomoči, ki zagotavlja minimalna sredstva za preživetje, do varstvenega dodatka, namenjenega starejšim in trajno nezmožnim za delo, do različnih subvencij, kot so subvencija najemnine, vrtca in prevozov, ter do socialnovarstvenih storitev, med katerimi so pomoč na domu, institucionalno varstvo,

osebna asistenca in preventivni programi. Za tujce z začasnim prebivališčem pa zakonodaja določa pomembne omejitve: pravica do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka je praviloma vezana na status stalnega prebivališča ali priznane mednarodne zaščite (ZUPJS, ZTuj-2). Določene izjeme veljajo za ranljive skupine, kot so žrtve trgovine z ljudmi ali nezakonitega zaposlovanja, ki lahko pridobijo začasno prebivanje in dostop do pomoči (ZTuj-2, 50. člen).

Pri socialnih zavarovanjih je upravičenost do pravic vezana na plačevanje prispevkov. Sistem vključuje pokojninsko, zdravstveno, invalidsko zavarovanje, zavarovanje za primer brezposelnosti ter starševsko varstvo. Priseljenci z delovnim dovoljenjem in pogodbo o zaposlitvi so formalno vključeni v sistem pod enakimi pogoji kot domači delavci, vendar njihova dejanska vključenost pogosto ostaja manj stabilna zaradi prekarnih in atipičnih oblik dela. Tako je njihov dejanski dostop do socialne varnosti v praksi močno odvisen od negotovih razmer na trgu dela. Pravila o izgubi pravic ob prekinutvi zaposlitve formalno veljajo za vse zavarovance, toda priseljenci so zaradi pogostejšega zaposlovanja v prekarnih oblikah dela, krajše zavarovalne dobe ter omejenega dostopa do socialnih mrež in informacij ob enakih pogojih bistveno bolj izpostavljeni izgubi zavarovalne kontinuitete in posledično omejenemu dostopu do zdravstvenih storitev, nadomestil za brezposelnost ali pokojninskih pravic.

Razlike med skupinami priseljencev se kažejo tudi glede na državljanstvo oziroma državo izvora. Državljeni EU imajo zaradi načela prostega pretoka oseb in enakega obravnavanja, določenega v Direktivi 2004/38/ES, hitrejši in lažji dostop do pravic. Njihov položaj dodatno ureja sistem koordinacije socialne varnosti EU (Uredbi (ES) 883/2004 in 987/2009), ki omogoča prenos zavarovalnih dob, izvoz družinskih prejemkov in dostop do zdravstvenih storitev v drugih državah članicah. V praksi pa se načelo enakega obravnavanja uresničuje v okviru pogojev zakonitega prebivanja; v slovenskem pravu je upravičenost do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka vezana na stalno prebivanje oziroma na primere, ko pravico omogočajo mednarodni akti (glej 3. člen ZSVarPre). Priseljenci iz tretjih držav pa so vezani na strožja pravila, določena z ZTuj-2. V obdobju začasnega prebivanja je njihov dostop omejen in praviloma vezan na zaposlitev, družinsko združitev ali status mednarodne zaščite, polni dostop pa je mogoč šele po pridobitvi dovoljenja za stalno prebivanje (ZTuj-2, 52. člen). Razlike glede dostopa obstajajo tudi znotraj skupine priseljencev iz tretjih držav: visoko kvalificirani delavci, zlasti imetniki modre karte EU (Direktiva (EU) 2021/1883), imajo krajše roke in olajšane pogoje za pridobitev stabilnega statusa, medtem ko so nizko kvalificirani delavci ter osebe z dovoljenjem za študij ali sezonsko delo pogosto dalj časa izključeni iz večine socialnovarstvenih pravic.

Tabela 1: Dostop do socialnih pravic v Sloveniji glede na status priseljencev*

Pravica/ukrep	Državljeni Republike Slovenije (RS)	Tujci s stalnim prebivališčem	Državljeni tretjih držav z začasnim prebivališčem	Državljeni drugih članic EU
Denarna socialna pomoč	DA	DA – pod enakimi pogoji kot državljani	NE – praviloma samo ob statusu mednarodne zaščite ali posebnih izjemah (ZTuj-2)	DA – ob stalnem prebivališču ali statusu delavca/samozaposlenega (ZSVarPre, Direktiva 2004/38/ES)
Varstveni dodatek	DA	DA – pod enakimi pogoji kot državljani	NE – praviloma samo ob statusu mednarodne zaščite	DA – ob stalnem prebivališču ali statusu delavca/samozaposlenega (ZSVarPre, Direktiva 2004/38/ES)
Subvencija najemnine	DA	DA – ob stalnem prebivališču in davčnem rezidentstvu RS (ZUPJS, Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, ZFSGJNS)	NE	DA – ob stalnem prebivališču in davčnem rezidentstvu v RS (ZUPJS, Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, ZFSGJNS)
Subvencija vrta	DA – če je vsaj eden od staršev zavezanec za dohodnino v RS (ZVrt, ZUPJS)	DA – ob stalnem ali začasnem prebivališču ter davčnem rezidentstvu RS (ZVrt, ZUPJS)	DA – ob začasnem prebivališču in davčnem rezidentstvu RS (ZVrt, ZUPJS)	DA – ob stalnem ali začasnem prebivališču ter davčnem rezidentstvu RS (ZVrt, ZUPJS)
Socialnovarstvene storitve (pomoč na domu, institucionalno varstvo, osebna asistenca)	DA – ob stalnem prebivališču v RS (ZSV, ZOA, ZDOsk-1)	DA – pod enakimi pogoji kot državljani RS (stalno prebivališče) (ZSV, ZOA)	Omejeno – odvisno od statusa (zaposlitev, zaščita, integracija) (ZSV)	DA – ob stalnem prebivališču ali statusu delavca/samozaposlenega (ZSV, Direktiva 2004/38/ES)
Zdravstveno zavarovanje	DA – če imajo zavarovalno podlago (npr. zaposlitev, samozaposlitev, brezposelnost, študij, upokojitev ipd.) (ZZVZZ)	DA – če imajo dovoljenje za stalno ali začasno prebivanje in zavarovalno podlago (npr. delo, študij, zaščita) (ZZVZZ, ZTuj-2)	DA – če so zakonito zaposleni ali vključeni v zavarovanje; sicer le nujno zdravljenje (ZZVZZ, ZTuj-2)	DA – če so zaposleni ali samozaposleni v RS in vključeni v obvezno zdravstveno zavarovanje po zakonodaji RS, ne glede na prebivališče, v skladu s pravili o čezmejni koordinaciji sistemov EU
Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	DA – če imajo zavarovalno podlago (npr. zaposlitev, samozaposlitev, opravljanje dejavnosti, prejetje nadomestila ipd.) (ZPIZ-2)	DA – če imajo dovoljenje za stalno ali začasno prebivanje in zavarovalno podlago (ZPIZ-2, ZTuj-2)	DA – če so zaposleni ali vključeni v zavarovanje	DA – če delajo ali so vključeni v sistem zavarovanja v RS; pravice in obveznosti se usklajujejo med državami članicami v okviru koordinacije sistemov socialne varnosti (Uredbi (ES) 883/2004 in 987/2009; 13. člen ZPIZ-2)

Pravica/ukrep	Državljeni Republike Slovenije (RS)	Tujci s stalnim prebivališčem	Državljeni tretjih držav z začasnim prebivališčem	Državljeni drugih članic EU
Nadomestilo za brezposelnost	DA – če so bili vključeni v obvezno zavarovanje za primer brezposelnosti in izpolnjujejo pogoje glede trajanja zavarovanja (najmanj 9 mesecev v zadnjih 24 mesecih) (ZUTD)	DA – pod enakimi pogoji kot državljani RS, če imajo dovoljenje za stalno prebivanje v RS in so bili zavarovani v Sloveniji (ZUTD, ZTuj-2)	DA – če so bili zakonito zaposleni v RS in izpolnjujejo pogoje glede trajanja zavarovanja, ob veljavnem dovoljenju za delo in prebivanje (ZUTD, ZTuj-2)	DA – ob izpolnjevanju pogojev za zavarovanje in če so bili zaposleni v RS; upoštevajo se tudi zavarovalne dobe iz drugih držav članic EU (ZUTD, Uredbi (ES) 883/2004 in 987/2009)
Starševsko varstvo in družinski prejemki	DA – če so zavarovani za starševsko varstvo ali izpolnjujejo pogoje za posamezne družinske prejemke v skladu z ZSDP-1	DA – pod enakimi pogoji kot državljani RS, če imajo dovoljenje za stalno prebivanje v RS in dejansko živijo v RS (ZSDP-1; ZTuj-2)	DA – če imajo zakonito začasno prebivališče, dejansko živijo v RS in izpolnjujejo pogoje za posamezno pravico; družinski prejemki so izključeni za tujce, ki so v RS manj kot 6 mesecev, za študente in za osebe z delovnim dovoljenjem, izdanim na podlagi vizuma. (ZSDP-1; ZTuj-2)	DA – če delajo ali prebivajo v RS; pravice se uveljavljajo v skladu z načelom enakega obravnavanja in koordinacije sistemov socialne varnosti (Uredbi (ES) 883/2004 in 987/2009; ZSDP-1)
Dolgotrajna oskrba ¹	DA – če izpolnjujejo pogoje iz 11. člena ZDOsk-1: (a) so vključeni v obvezno zavarovanje za dolgotrajno oskrbo in so bili zavarovani najmanj 24 mesecev v zadnjih 36 mesecih, (b) imajo stalno ali začasno prebivališče v RS in tam dejansko prebivajo ter (c) so uvrščeni v eno od kategorij dolgotrajne oskrbe v skladu z ZDOsk-1; krog zavarovanih oseb je določen v 52.–54. členu ZDOsk1	DA – pod enakimi pogoji kot državljani RS, če imajo dovoljenje za stalno prebivanje v RS (ZTuj-2, 52. člen) in so vključeni v obvezno zavarovanje za DO po 52.–54. členu ZDOsk-1, ter izpolnjujejo pogoje iz 11. člena	DA – če imajo dovoljenje za začasno prebivanje (ZTuj-2, 35. člen), so zakonito zaposleni ali samozaposleni v RS in vključeni v obvezno zavarovanje za DO (52.–54. člen ZDOsk-1) ter izpolnjujejo pogoje iz 11. člena (24/36, prebivališče, kategorizacija). NE – če ne delajo, niso zavarovani, imajo kratkotrajno ali prekinjeno prebivanje, ne izpolnjujejo pogoja 24/36 ali jim je status začasnega prebivanja potekel	DA – če delajo ali so vključeni v obvezno zavarovanje za DO v RS; pravice se priznavajo po načelu koordinacije sistemov socialne varnosti (Uredbi (ES) 883/2004 in 987/2009); če prebivajo v drugi državi članici EU/EGP/Švici, imajo – če izpolnjujejo pogoje iz 11. člena ZDOsk1 – pravico le do denarnega prejemka, če v državi prebivanja ne prejemajo primerljivih storitev

* Opomba: Preglednica temelji na veljavni zakonodaji in jo je treba razumeti kot povzetek splošnih pravil.

Vir: Direktiva 2004/38/ES; Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj; Uredba (ES) 883/2004; Uredba (ES) 987/2009; ZDOsk-1; ZFSGJNS; ZOA; ZPIZ-2; ZSDP-1; ZSV; ZSVarPre; ZTuj-2; ZUPJS; ZUTD; ZVrt; ZZVZZ.

1 V nadaljevanju tabele je dolgotrajna oskrba zapisana s kratico DO.

4.3 Institucionalni in administrativni okvir

Na opisani pravni režim se neposredno navezuje institucionalna raven. Centri za socialno delo (CSD) so ključna vstopna točka v sistem socialnega varstva, saj odločajo o upravičenosti do denarnih prejemkov in storitev ter koordinirajo vključevanje v socialnovarstvene programe. Čeprav zakonodaja formalno zagotavlja univerzalen dostop, se tujci v praksi pogosto soočajo z administrativnimi ovirami, kot so dokazovanje dejanskega prebivališča, obveznost sprotne sporočanja sprememb osebnih okoliščin ter zahtevno vrednotenje premoženja, vključno s tistim v tujini. Postopki so zapleteni in temeljijo na visoki stopnji pravne in administrativne pismenosti, ki je številni priseljenci nimajo, dodatno pa dostop otežujejo jezikovne ovire, saj tolmačenje praviloma ni zagotovljeno. Posledično so prosilci pogosto odvisni od pomoči nevladnih organizacij in osebnih mrež. Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije (2023) zato predvideva razvoj medkulturnega mediatorstva ter digitalizacijo postopkov, ki naj bi olajšala uveljavljanje pravic, novela ZSV-K (2025) pa je vlogo CSD dodatno okrepila z uvedbo interventnih služb in kriznih namestitev. Kljub temu institucionalni okvir, čeprav formalno univerzalen, v praksi ostaja selektiven in pogosto manj dostopen za tujce.

4.4 Politični in strateški okvir

Na institucionalno raven se navezujeta še politični in strateški okvir. Strateški dokumenti, kot je Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2022–2030 (ReNPSV22–30), poudarjajo temeljna načela solidarnosti, univerzalnosti in preprečevanja socialne izključenosti. Resolucija sistem socialnega varstva opredeljuje kot ključen steber socialne države, ki mora zagotavljati podporo vsem prebivalcem ob tveganjih revščine, bolezni, invalidnosti, brezposelnosti in starosti. Vendar pa je v resoluciji mogoče zaznati tudi implicitne hierarhije, saj se poudarek pri obravnavi priseljencev pogosto premakne k vprašanju njihove ekonomske aktivacije in samozadostnosti, medtem ko je dostop do socialnih pravic obravnavan kot spremljevalna, sekundarna komponenta integracije.

Ta poudarek potrjuje tudi Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije (2023). Strategija posebej izpostavlja pomen dostopa tujcev do javnih storitev in socialnovarstvenih programov, zlasti prek CSD, večgeneracijskih centrov ter projektov socialne aktivacije. Dokument opozarja na obstoječe administrativne in jezikovne ovire pri uveljavljanju pravic in predvideva ukrepe za njihovo odpravo, med drugim razvoj medkulturnega mediatorstva v javnih ustanovah ter digitalizacijo postopkov. Strategija kot integracijski cilj

sicer še naprej v ospredje postavlja trg dela in jezikovno usposabljanje, a hkrati priznava potrebo po krepitvi dostopa do stanovanjskih podpor in zmanjšanju diskriminatornih praks pri obravnavi tujcev v sistemu socialnega varstva.

Tudi zakonodajne spremembe sledijo tej logiki. Novela Zakona o socialnem varstvu (ZSV-K, 2025) ni bistveno spremenila samega sistema, je pa ponovno potrdila osrednjo vlogo CSD kot vstopne točke v sistem, hkrati pa ohranila statusno vezanost pravic na stalno prebivališče. S tem je utrdila razlikovanje med stalno naseljenimi priseljenci in tistimi, ki imajo v Sloveniji zgolj začasno prebivališče.

Posebno vlogo imajo tudi evropski strateški dokumenti, zlasti Akcijski načrt za integracijo in vključevanje 2021–2027, ki od držav članic zahteva krepitev dostopa do socialnih in zdravstvenih storitev. V praksi pa Slovenija to zahtevo uresničuje selektivno: poudarek daje storitvam, ki priseljence usmerjajo v zaposlitev in jezikovno izobraževanje, manj pa univerzalnemu dostopu do socialnih pravic.

Na diskurzivni ravni se v političnih razpravah pogosto pojavlja logika *welfare* šovinizma, po kateri so socialne pravice predstavljene kot omejen vir, ki ga je treba v prvi vrsti zagotoviti »našim«, tj. državljanom Slovenije, priseljenci pa do njih dostopajo postopoma in pod dodatnimi pogoji (npr. dolgotrajna prisotnost, gospodarski prispevek, kulturna prilagoditev). Tak pristop ohranja predstavo, da je socialna varnost nagrada za uspešno integracijo, ne pa temeljna človekova pravica. Na podlagi zapisanega lahko ugotovimo, da je slovenski sistem socialne varnosti formalno zasnovan na univerzalističnih načelih, v praksi pa se oblikuje kot statusno pogojen in selektivno dostopen režim. Ta razkorak med normativnim univerzalizmom in dejanskimi praksami selektivnosti utrjuje razlike med »notranjimi« in »zunanji« upravičenci ter ustvarja prostor za krepitev *welfare* šovinizma v političnem in javnem diskurzu.

5 Koriščenje socialnih transferjev v praksi

Socialna varnost predstavlja enega ključnih mehanizmov vključevanja prebivalstva v širši družbeni in ekonomski sistem. V kontekstu priseljske populacije je dejanski dostop do socialnih transferjev pomemben indikator socialne vključenosti, enakosti obravnave in uspešnosti integracijskih politik. Kot je bilo predstavljeno zgoraj, v Sloveniji sistem socialnega varstva obsega denarne in nedenarne oblike pomoči, ki so formalno dostopne tako slovenskim državljanom kot tujcem s stalnim prebivališčem, pod določenimi pogoji pa tudi tujcem z začasnim prebivališčem.

V tem poglavju se osredotočamo na prakso in primerjamo dejansko koriščenje socialnih transferjev med posameznimi skupinami prebivalstva. Analiza temelji na podatkih, zbranih v okviru projekta Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji, pri čemer se osredotoča na podatke iz popisa prebivalstva 2018.² Cilj je predstaviti razlike v koriščenju izbranih socialnih transferjev³ med priseljenci, njihovimi potomci in prebivalci brez priseljenkega ozadja, pri čemer je posebna pozornost namenjena geografski raznolikosti (po državah izvora oziroma prvem prebivališču) in spolu.

5.1 Prejemniki socialnih prejemkov

5.1.1 Glede na prvo prebivališče in tip priseljenosti

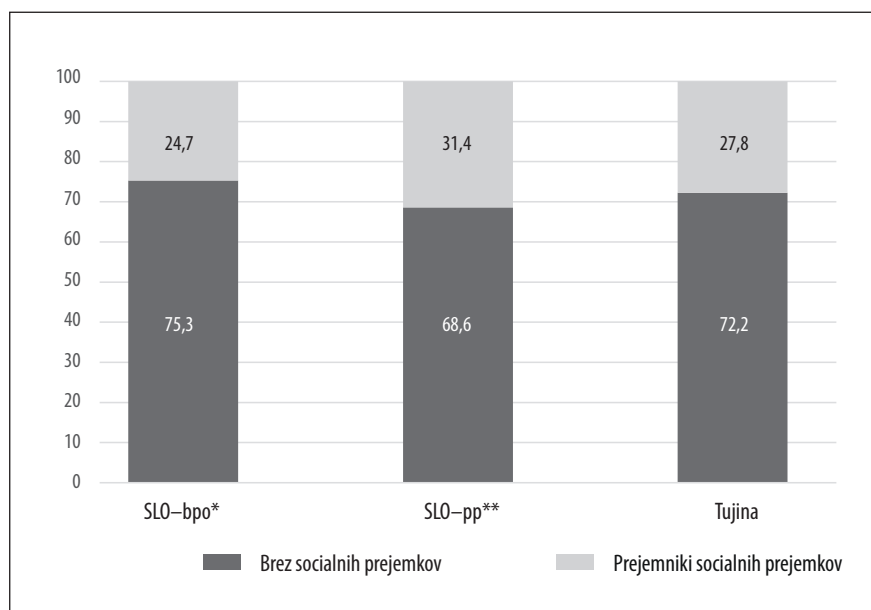
Po pričakovanjih je delež prejemnikov socialnih prejemkov večji med priseljenci kot med prebivalci brez priseljenkega ozadja. Večje oziroma pogostejše koriščenje socialnih transferjev med priseljenci je pogosto posledica začetne socialno-ekonomske ranljivosti, težjega dostopa do trga dela in prekinjenih kariernih poti. Nekoliko presenetljivo pa analiza podatkov pokaže, da je največji delež prejemnikov socialnih prejemkov med potomci priseljencev. Pričakovali bi, da bodo potomci vmesna skupina in da se bo stopnja socialne vključenosti z vsako naslednjo generacijo povečevala. Možno pojasnilo za tak rezultat je v medgeneracijskem prenosu prikrajšanosti: socialno-ekonomski položaj staršev se pogosto odraža v možnostih otrok, kar lahko vodi do reprodukcije ranljivosti v drugo generacijo (Heath & Brinbaum 2014). Empirične ugotovitve primerjalne raziskave *The Integration of the European Second Generation* (Crul & Schneider 2009) kažejo, da se potomci priseljencev soočajo s pomembnimi ovirami na trgu dela. To potrjujejo tudi teoretične razlage v okviru primerjalne teorije integracijskih kontekstov (Crul & Schneider 2010), ki poudarja pomen institucionalnih razlik med državami.

2 V projektu Vključevanje priseljencev v sistem socialne varnosti v Sloveniji: analiza statističnih kazalnikov, politik, javnega mnenja in medijskega poročanja (J5-60091) bomo pridobili še novejšje podatke o koriščenju socialnih transferjev med prebivalci Slovenije, na podlagi katerih bo možno analizirati tudi spremembe skozi čas.

3 Med socialnimi transferji, ki so vključeni v analizo in prikazane podatke, so naslednji prejemki: starševski in družinski prejemki (starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, plačilo prispevkov za krajši delovni čas in plačilo prispevkov v primeru štirih ali več otrok), socialna pomoč (denarna socialna pomoč in varstveni dodatek) in dva prejemka iz sistema socialnega zavarovanja (nadomestilo za brezposelnost in invalidska pokojnina).

Dodatno lahko k večjemu deležu prejemnikov prispevajo tudi značilnosti gospodinjstev: OECD ugotavlja, da so gospodinjstva priseljencev v povprečju večja od gospodinjstev domačega prebivalstva (OECD/European Union 2018), kar povečuje upravičenost do družinskih prejemkov in otroških dodatkov. Poleg tega literatura o uveljavljanju pravic poudarja, da informiranost, administrativna pismenost in stigma pomembno vplivajo na dejanski dostop do socialnih transferjev (Hernanz et al. 2004; Dubois & Ludwinek 2015; Baumberg 2016). Čeprav podatki za Slovenijo tega neposredno ne potrjujejo, so te širše ugotovitve pomembne za interpretacijo. Skupaj ti učinki nakazujejo, da se ranljivosti priseljskih družin ne izničijo nujno z naslednjo generacijo, temveč se lahko celo reproducirajo v obliki večje odvisnosti potomcev od socialnih transferjev.

Graf 1: Prebivalci Slovenije, stari 18 ali več let, glede na socialne prejemke, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

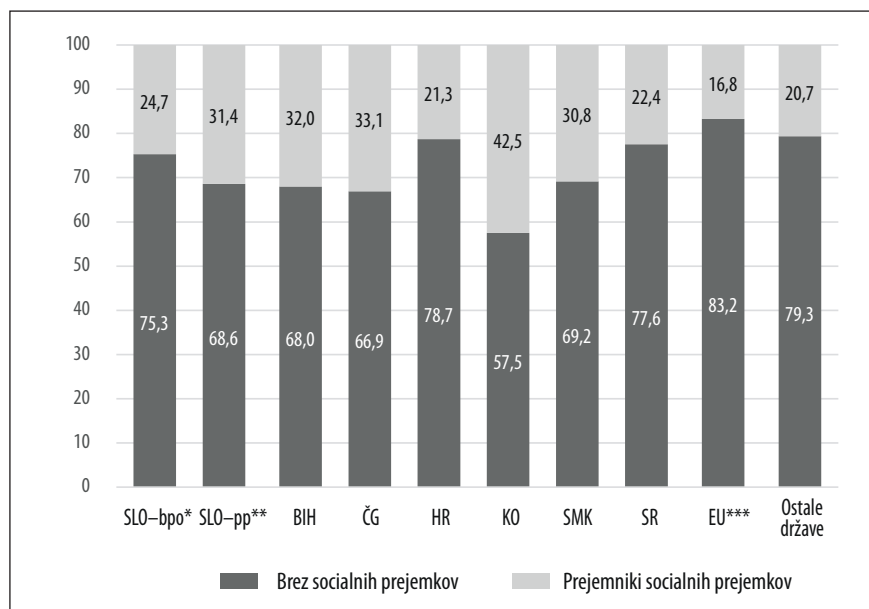
* Slovenija – brez priseljskega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

Vir: SURS.

5.1.2 Glede na države izvora

Graf 2: Prebivalci Slovenije, stari 18 ali več let, glede na socialne prejemke, po prvem prebivališču (podrobnejša delitev po državah/območjih) in tipu priseljenosti, popis 2018, v %

* Slovenija – brez priseljenkega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

*** Brez Hrvaške in Slovenije

Vir: SURS.

Razlike v koriščenju socialnih transferjev med priseljenci glede na državo izvora so precejšnje. Delež prejemnikov je večji med priseljenci z nekaterih območij Zahodnega Balkana, ki so v Sloveniji zaposleni večinoma v nižje kvalificiranih in fizično zahtevnih poklicih z večjim tveganjem prekinitve zaposlitve (Medvešek et al. 2022b, 97–99; EURES 2025). Poleg ekonomskih razlogov pa lahko k temu prispevajo tudi demografski in kulturni vzorci: določene skupine priseljencev imajo v povprečju več otrok kot prebivalci brez priseljenkega ozadja,⁴ kar pomeni, da so pogosteje upravičeni do starševskih in družinskih transferjev, kot so starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka,

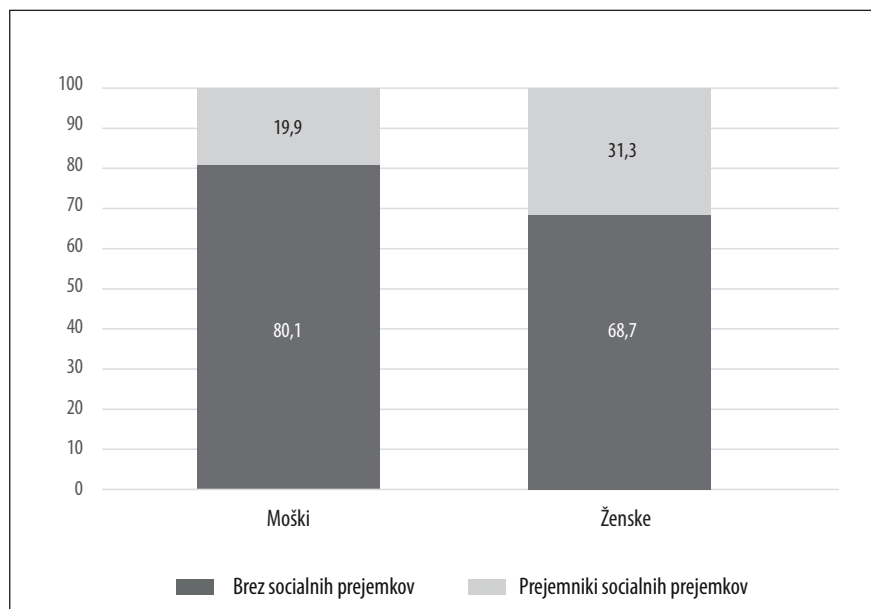
4 To potrjujejo podatku SURS: v Sloveniji je bilo v letu 2018 povprečno število otrok na žensko med priseljenkami iz Severne Makedonije 1,44, Srbije 1,55, Bosne in Hercegovine 1,70, Hrvaške 1,71, Kosova 1,76, Črne gore 1,91, med ženskami, rojenimi v Sloveniji brez priseljenkega ozadja 1,54, med potomkami priseljencev, rojenih v Sloveniji, 1,21, med priseljenkami iz drugih EU držav pa 1,25 (SURS 2018).

otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, plačilo prispevkov za krajši delovni čas in plačilo prispevkov v primeru štirih ali več otrok. Nasprotno pa so priseljenci iz držav EU pogosto v boljšem socialnoekonomskem položaju in manj odvisni od socialnih transferjev. Analiza po državah izvora tako kaže presečišča med migracijskimi vzorci, socialnoekonomskim statusom, demografskimi značilnostmi in integracijskimi možnostmi.

5.1.3 Glede na spol

Analiza po spolu kaže, da so ženske nekoliko pogosteje prejemnice socialnih prejemkov kot moški. Razlogi so povezani z večjo verjetnostjo prekinitve zaposlitve zaradi skrbstvenih obveznosti, večjo zastopanostjo žensk v nižje plačanih sektorjih in vlogo socialnih transferjev pri blaženju tveganja revščine v enostarševskih družinah (kjer so starši večinoma ženske). Pri priseljenkah se ti dejavniki lahko še okrepijo zaradi dodatnih ovir na trgu dela (npr. jezik, priznavanje kvalifikacij).

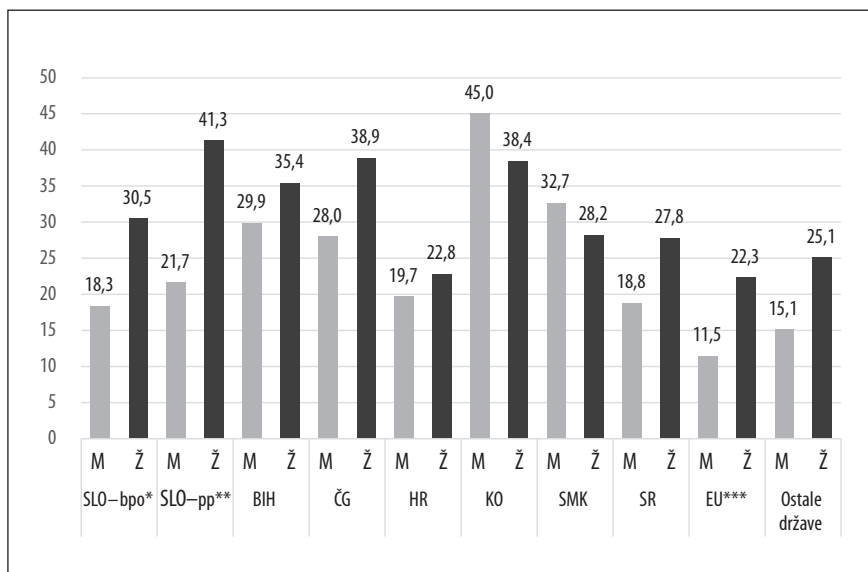
Graf 3: Prebivalci Slovenije, stari 18 ali več let, glede na socialne prejemke, po spolu, popis 2018, v %

Vir: SURS.

Obenem pa graf 4 kaže, da razlike med spoloma niso enake pri vseh skupinah prebivalstva. V skoraj vseh primerih je delež žensk med prejemniki večji od deleža moških, vendar se razkorak spreminja glede na državo izvora in priseljenjski status. Pri priseljenjskih skupinah s Kosova in iz Severne Makedonije je delež prejemnikov večji med moškimi, pri ostalih skupinah pa so pogostejše prejemnice ženske. Ker graf prikazuje deleže znotraj posameznega spola, te razlike ne odražajo demografskega razmerja med moškimi in ženskami, temveč strukturne in kulturne značilnosti vključevanja v sistem socialne varnosti.

Graf 4: Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 ali več let, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti ter po spolu, popis 2018, v %

* Slovenija – brez priseljenjskega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

*** Brez Hrvaške in Slovenije

Vir: SURS.

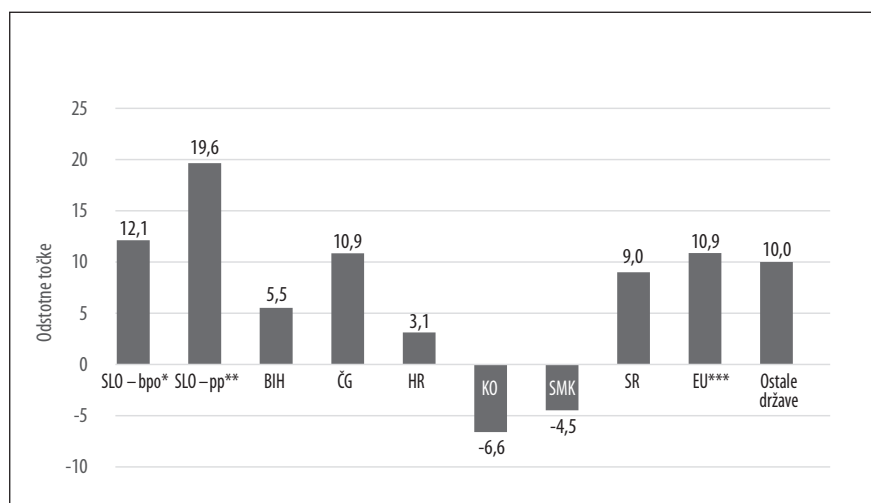
Migracije s Kosova in iz Severne Makedonije so bile pretežno moške delovne migracije, povezane z industrijo in gradbeništvom, zato so moški tudi pogosteje vključeni v sistem socialne zaščite in formalno evidentirani kot prejemniki pomoči. Ženske so se pogosteje priseljevale zaradi združevanja družine (cf. Medvešek et al. 2022b, 57–60). Hkrati je za obe skupini značilna nizka udeležba žensk na trgu dela in tradicionalna delitev spolnih vlog (World Bank 2024; Kapsoli & Mohona 2025; Sproule et al. 2019; Hadzi-Vasileva 2025), zaradi česar ženske redkeje nastopajo kot formalne nosilke pravic, saj so v

vlogi uradnih upravičencev pogosteje moški. V praksi to pomeni, da socialne prejemke (npr. denarno socialno pomoč, družinske prejemke) pogosteje uveljavljajo moški člani gospodinjstev, kar se odraži v večjih deležih prejemnikov med moškimi.

Nasprotno pa migracije iz drugih držav Zahodnega Balkana pogosteje vključujejo več žensk, zaposlenih v nizko plačanih ali prekarnih dejavnostih (npr. v storitvah in oskrbi) (EIGE 2020; Buckingham et al. 2020). Te so s tem tudi bolj izpostavljene dohodkovnim tveganjem in pogosteje same uveljavljajo socialne prejemke.

Razlike po spolu med skupinami tako odražajo preplet migracijskih poti, spolno zaznamovane delitve dela in institucionalnih vzorcev uveljavljanja socialnih pravic, ne pa zgolj razlik v formalnem dostopu do posameznih socialnih pravic.

Graf 5: Razlike v deležu prejemnikov socialnih prejemkov med moškimi in ženskami, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti

* Slovenija – brez priseljenkega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

*** Brez Hrvaške in Slovenije

Vir: SURS.

5.2 Število socialnih prejemkov

5.2.1 Glede na prvo prebivališče in tip priseljenosti

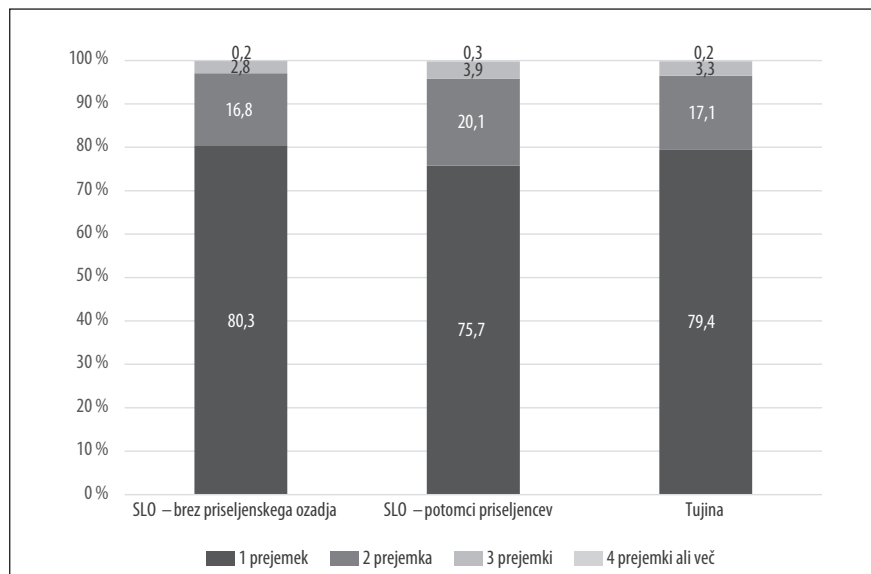
Podatki kažejo, da se kumulacija različnih vrst socialnih prejemkov ne pojavlja najpogosteje pri priseljenosti, kot bi morda pričakovali, temveč pri potomcih priseljencev. Ti so v povprečju pogosteje odvisni od več oblik socialnih transferjev hkrati, kar kaže na večjo socialno-ekonomsko ranljivost določenih skupin s priseljenostjo ozadjem.

Razloge za opisano situacijo je mogoče iskati v več dejavnikih. Med priseljenci je nižja stopnja koriščenja socialnih transferjev lahko povezana z omejenim dostopom do informacij, jezikovnimi in administrativnimi ovirami, lahko pa tudi s stigmatizacijo ob prejemanju socialne pomoči. Pri njihovih potomcih so te formalne ovire večinoma odpravljene – kot državljanji ali dolgotrajni rezidenti imajo popoln dostop do transferjev. Hkrati pa demografska in družinska struktura lahko vplivata na višjo vključenost v sistem socialnih pomoči. Mednarodne raziskave, denimo analiza položaja na Švedskem (Scott & Stanfors 2011), kažejo, da se pri nekaterih skupinah potomcev priseljencev (npr. potomcih priseljencev iz Turčije in Irana) prehod v starševstvo zgodi pogosteje v mlajših letih, medtem ko so potomci finskih priseljencev bolj podobni večinskemu prebivalstvu. Čeprav za Slovenijo ni specifičnih podatkov, ta ugotovitev nakazuje, da lahko družinski vzorci in starostna struktura določene skupine povečajo njihovo verjetnost koriščenja družinskih in dohodkovno pogojenih prejemkov. Podatki še kažejo, da se potomci priseljencev pogosteje soočajo z ovirami na trgu dela, vključno z doživljanjem diskriminacije, in imajo nadpovprečno pogost prejem socialnih prejemkov, zlasti denarne socialne pomoči. To je skladno z razlago o večji tržni ranljivosti določenih skupin, čeprav podatki sami po sebi ne dokazujejo neposredne vzročne zveze.

Večja kumulacija prejemkov pri potomcih priseljencev odraža na eni strani višjo stopnjo socialne zaščite skozi širše koriščenje socialnih transferjev, na drugi strani pa hkrati opozarja na večjo izpostavljenost socialno-ekonomskim tveganjem in omejeno medgeneracijsko mobilnost.⁵

5 Del razlike med generacijami je lahko tudi posledica različne stopnje uveljavljanja pravic, ne zgolj objektivne potrebe.

Graf 6: Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 ali več let, glede na število različnih socialnih prejemkov po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018

Vir: SURS.

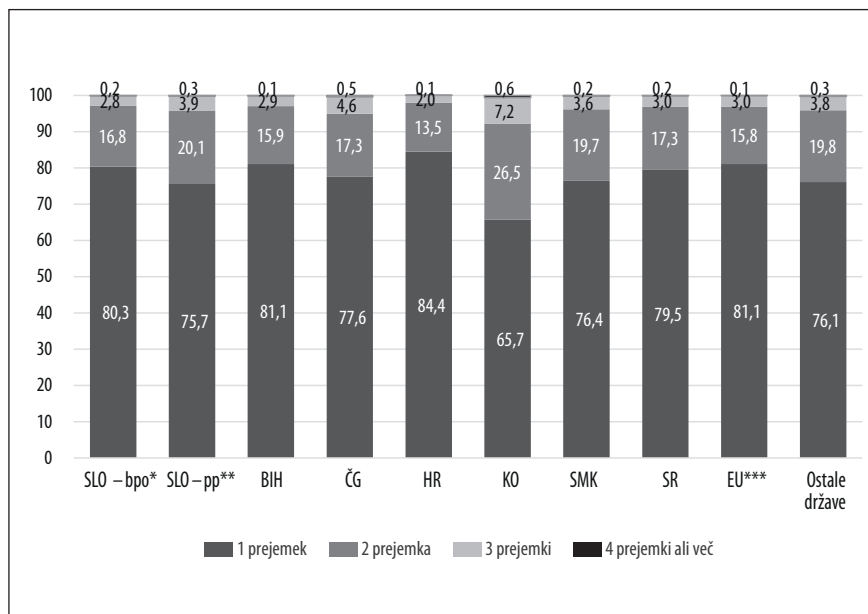
5.2.2 Glede na države izvora

Glede na državo izvora (oziroma prvo prebivališče v tujini) se jasno kažejo razlike v številu vrst socialnih prejemkov med različnimi skupinami. Po podatkih za Slovenijo je delež oseb, ki prejema več kot eno vrsto socialnih prejemkov, večji pri nekaterih skupinah priseljencev – npr. rojenih na Kosovu, v Črni gori ali Severni Makedoniji – medtem ko je med priseljenimi iz držav članic EU manjši. Takšna slika je skladna z neenako porazdelitvijo socialno-ekonomskih tveganj.

Razlike je mogoče povezati s prepletom strukturnih dejavnikov (večja izpostavljenost nestalnim in nižje plačanim zaposlitvam, višje stopnje brezposelnosti, možne ovire in diskriminacija na trgu dela) ter demografskih značilnosti (npr. večje število otrok v gospodinjstvu), kar povečuje verjetnost prejetja različnih družinskih in dohodkovno pogojenih prejemkov.

Analiza po državah izvora torej razkriva, da število prejemkov ni samo indikator individualne socialne ranljivosti, ampak tudi izraz širših migracijskih vzorcev in strukturnih razlik v integracijskih možnostih. V praksi to pomeni, da so nekatere skupine priseljencev hkrati bolj odvisne od socialnih transferjev in bolj izpostavljene tveganju, da se ta odvisnost prenaša med generacijami.

Graf 7: Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 ali več let, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti, popis 2018 (v %)

* Slovenija – brez priseljenkega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

*** Brez Hrvaške in Slovenije

Vir: SURS.

5.2.3 Glede na spol

Z grafa 8 je razvidno, da so ženske pogosteje prejemnice več različnih oblik pomoči hkrati – med ženskami iz tujine je delež tistih z dvema ali več prejemki (skupno 25 %) večji kot med moškimi (17 %). Ta vzorec se ponavlja tudi v večini posameznih priseljenjskih skupin na grafu 9, kar potrjuje, da se ženske pogosteje znajdejo v kompleksnejših socialnih položajih, kjer kombinirajo različne oblike podpore (npr. družinske prejemke, denarno pomoč ali varstveni dodatek).

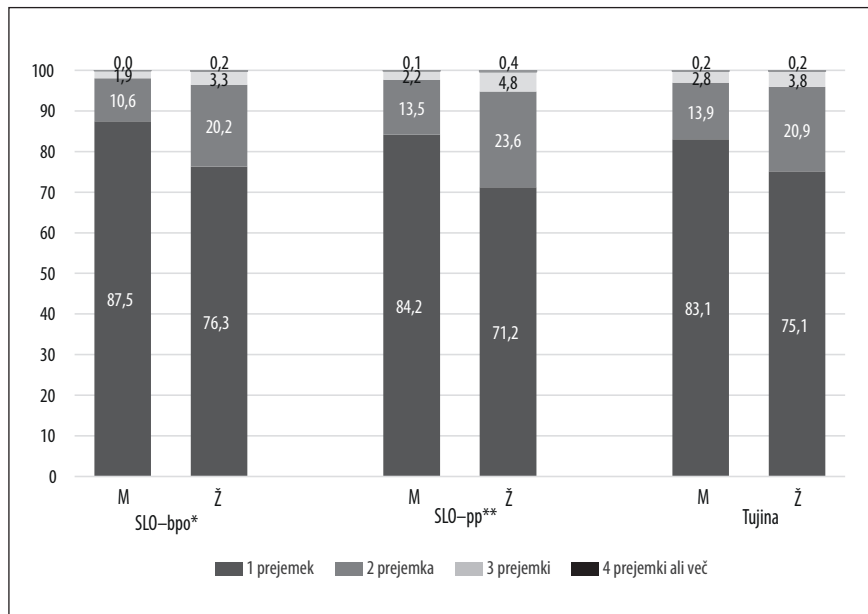
Vendar pa se, skladno z ugotovitvami z grafov 4 in 5, pri priseljenjskih skupinah s Kosova in iz Severne Makedonije ta spolni vzorec obrne. Tam so moški pogosteje formalni prejemniki socialnih prejemkov, kar potrjuje graf 4, in med njimi je tudi večji delež tistih z več prejemki hkrati. Medtem ko ženske iz teh skupin pogosteje prejemajo dva prejemka, je opazno, da je pri moških več tistih, ki prejemajo tri ali celo štiri različne oblike pomoči. To kaže, da so moški v teh skupinah pogosteje vključeni v obsežnejše oziroma dolgotrajnejše

prejemanje socialne pomoči, kar je povezano z njihovo vlogo formalnih nosilcev pravic in z nižjo stabilnostjo zaposlitve v delovno intenzivnih panogah, kjer so (bili) zaposleni.

Nasprotno pa so pri priseljencih iz BiH, Črne gore in Hrvaške razlike med spoloma podobne tistim v splošni populaciji: ženske so pogosteje prejemnice več prejemkov, kar je povezano z nižjimi prihodki, prekinitvami zaposlitve zaradi skrbstvenih obveznosti in večjo izpostavljenostjo tveganju revščine v gospodinjstvih, kjer so nosilke gospodinjstva. Pri priseljencih iz držav EU so deleži prejemnikov z dvema ali več prejemki primerljivi z deleži pri skupinah iz BiH, Hrvaške in Srbije, spolni razkorak pa je celo nekoliko večji. Posebnost skupine EU je, da se razlika med moškimi in ženskami večinoma nanaša na prejemanje dveh vrst pomoči hkrati, kar glede na strukturo socialnih prejemkov v tej skupini verjetno pomeni kombiniranje družinskih in starševskih transferjev (cf. Medvešek et al. 2022b). Delež oseb s tremi ali več prejemki je pri obeh spolih nizek, kar kaže na omejeno vključevanje v obsežnejše oblike socialne podpore. Skupina »ostale države« je po strukturi izrazito heterogena, vendar se tudi tukaj kaže nekoliko večja razpršenost prejemkov med ženskami. Ti podatki nakazujejo, da so ženske iz te skupine pogosteje vključene v kombinacijo različnih vrst socialnih pomoči – denarne socialne pomoči, otroških in starševskih dodatkov ter varstvenega dodatka (cf. Medvešek et al. 2022b, 182–207), kar je lahko povezano z negotovimi zaposlitvami, začasnimi statusi in neprekinjeno ali omejeno vključenostjo v sistem socialnih zavarovanj (npr. zdravstveno, pokojninsko ali starševsko zavarovanje).

Grafa 8 in 9 skupaj kažeta, da spolne razlike v številu prejemkov niso enoznačne, temveč se razlikujejo glede na tip migracijskega vzorca, delovno vključenost in socialnoekonomski položaj posamezne skupine. Pri ženskah iz večine skupin gre za kumulacijo prejemkov, ki odraža strukturne neenakosti na trgu dela, nižje prihodke in večjo verjetnost prekinitve zaposlitve zaradi skrbstvenih obveznosti. Pri moških s Kosova in iz Severne Makedonije pa večje število prejemkov verjetno kaže na vpliv statusnih in institucionalnih ovir – zlasti negotovih zaposlitev, prekinitve delovne aktivnosti in omejenega dostopa do prispevkovno vezanih pravic – kar prispeva k njihovi dolgotrajnejši odvisnosti od javnih oblik socialne podpore.

Graf 8: Prebivalci Slovenije – prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 ali več let, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču in tipu priseljenosti ter po spolu, popis 2018, v %

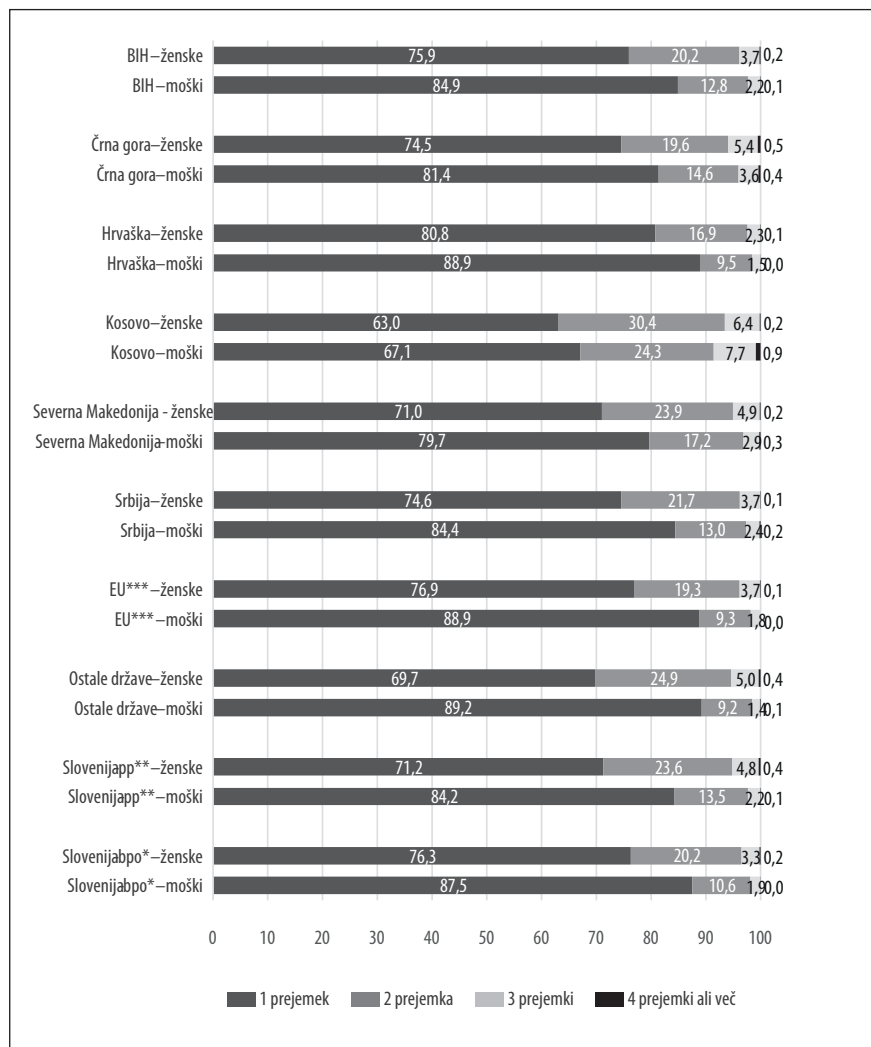

* Slovenija – brez priseljenkega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

Vir: SURS.

Graf 9: Prejemniki socialnih prejemkov, stari 18 ali več let, glede na število različnih socialnih prejemkov, po prvem prebivališču, tipu priseljenosti in spolu, popis 2018, v %

* Slovenija – brez priseljskega ozadja

** Slovenija, potomci priseljencev

*** Brez Hrvaške in Slovenije

Vir: SURS.

5.3 Povzetek ugotovitev in razprava

Analiza prejemanja socialnih transferjev v Sloveniji razkriva večplastne razlike, ki so pomembne tako za razumevanje socialne vključenosti priseljencev kot tudi za vrednotenje integracijskih politik.

Najprej se pokaže, da potomci priseljencev niso nujno v boljšem položaju kot njihovi starši. Nasprotno, prav pri njih je opaziti višjo kumulacijo socialnih transferjev. To po eni strani pomeni, da so bolje vključeni v sistem socialne zaščite in imajo manj administrativnih ovir pri uveljavljanju pravic, po drugi strani pa kaže na večjo socialnoekonomsko ranljivost ter omejeno medgeneracijsko mobilnost.

Primerjava po spolu kaže, da so ženske pogosteje prejemnice socialnih transferjev in tudi pogosteje prejema več vrst pomoči, kar odraža kombinacijo nižjih prihodkov, večjih skrbstvenih obveznosti in pogostejšega tveganja revščine v enostarševskih gospodinjstvih. Razlike med spoloma so izrazite tudi pri priseljenkah in priseljencih iz nekaterih držav Zahodnega Balkana, kjer tradicionalna delitev vlog po spolu ter nižja zaposlenost žensk povečujeta odvisnost od družinskih in dohodkovno pogojenih transferjev. Po drugi strani so pri moških s Kosova in iz Severne Makedonije deleži prejemnikov večji, pri čemer ti pogosteje prejema več različnih oblik pomoči hkrati, kar nakazuje njihovo večjo izpostavljenost prekinitvam zaposlitve in negotovim delovnim razmerjem. To potrjuje, da se razlike po spolu med priseljenci ne izražajo enosmerno, temveč so odvisne od migracijskih vzorcev ter pravnega in institucionalnega statusa posamezne skupine v sistemu socialne varnosti.

Analiza po državah izvora kaže, da so razlike med skupinami priseljencev glede kombiniranja različnih socialnih prejemkov razmeroma majhne. Pri priseljencih iz držav Zahodnega Balkana so vzorci večinoma podobni kot pri populaciji brez priseljskega ozadja. Ženske v vseh omenjenih skupinah nekoliko pogosteje prejema več vrst prejemkov, vendar so razlike med spoloma pri priseljencih iz držav Zahodnega Balkana manjše kot pri populaciji brez priseljskega ozadja. Pri priseljencih s Kosova je razlika med spoloma med vsemi skupinami najmanjša, delež tistih, ki prejema več prejemkov, pa je znatno večji kot v drugih skupinah. Tudi pri priseljencih iz držav EU se kaže podoben trend kot pri populaciji brez priseljskega ozadja. Skupina »ostale države« je zelo heterogena, razlike med spoloma pa so v njej največje, pri čemer so ženske pogosteje vključene v kombinacijo različnih oblik socialne podpore.

Rezultati raziskave kažejo, da sistem socialnih transferjev v Sloveniji deluje kot pomemben mehanizem socialne zaščite in zmanjševanja neenakosti, hkrati pa razkriva vztrajanje razlik med skupinami glede na tip priseljenosti, spol in državo izvora. Ugotovitve potrjujejo, da se socialna ranljivost ne

zmanjšuje nujno z dolžino bivanja ali z generacijskim premikom, temveč se lahko v nekaterih primerih celo reproducira.

Na tej točki se odpre tudi razprava o *welfare* šovinizmu. Dejstvo, da nekatere skupine priseljencev (zlasti iz držav Zahodnega Balkana) v povprečju pogosteje in v večji meri koristijo socialne transferje (posebej družinske), lahko v javnem diskurzu krepi percepcijo, da priseljenci »nesorazmerno obremenjujejo« sistem. Takšne percepcije niso nujno skladne z dejanskim obsegom stroškov, a vseeno vplivajo na oblikovanje javnega mnenja in političnih zahtev po omejevanju dostopa do socialnih pravic za priseljence. To je skladno z ugotovitvami raziskav o *welfare* šovinizmu (npr. Meuleman et al. 2009; Careja & Harris 2022; Eick 2024; Ford et al. 2025), ki kažejo, da podpora socialni državi v večinskem prebivalstvu ni nujno univerzalna: večina načeloma odobrava redistributivno politiko, vendar pogosto nasprotuje razširitvi socialnih pravic na priseljence oziroma ne podpira njihovega enakega vključevanja v sistem socialne varnosti.

V tem smislu slovenski podatki osvetljujejo protislovje: po eni strani socialni transferji preprečujejo večjo socialno izključenost priseljencev in njihovih potomcev, po drugi strani pa vidnost koriščenja socialnih transferjev lahko prispeva k nastajanju družbenih napetosti in političnih pozivov k omejevanju univerzalnosti pravic.

6 Družbene percepcije

Delovanje sistema socialne varnosti je neločljivo povezano z družbenim kontekstom. Ključno vlogo pri oblikovanju politik in njihovi legitimnosti ima odnos večinskega prebivalstva do priseljencev ter do njihovega vključevanja v socialno državo.

Slovensko javno mnenje o priseljencih je izrazito ambivalentno. Raziskava (Medvešek et al. 2022a) kaže, da se 44,4 % vprašanih strinja s trditvijo, da priseljenci spodkopavajo slovensko kulturo, 66,7 % pa meni, da izkoriščajo sistem socialnih podpor. Takšna stališča odražajo skrbi glede vpliva priseljevanja na nacionalno identiteto ter pravičnost porazdelitve skupnih virov. Percepcija kulturne in ekonomske grožnje pogosto vodi k podpori omejevanju dostopa do socialnih pravic ali k strožjemu pogojevanju upravičenosti.

Rezultati fokusnih skupin iz Slovenije in Nemčije kažejo, da presojanje »upravičenosti« (*deservingness*) temelji na kombinaciji meril: potrebe in nadzora (koliko je položaj pod nadzorom posameznika), recipročnosti (ali posameznik izkazuje pripravljenost prispevati k skupnosti oziroma si prizadevati za samostojnost), odnosa do pravil ter identitete/pripadnosti (Filipovič

Hrast & Zimmermann 2022, 130–131).⁶ V slovenskih razpravah sta merili potrebe in odsotnosti nadzora nad okoliščinami posebej izraziti: brezposelne so udeleženci obeh fokusnih skupin uvrščali visoko, saj je bila brezposelnost razumljena kot pretežno neprostovoljna situacija, v kateri naj država zagotovi varnostno mrežo in razvojno usmerjene ukrepe (npr. izobraževanje, usposabljanje, pomoč pri zaposlovanju) (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 130, 132–133). Pri fokusnih skupinah v Nemčiji je bil poudarek pogosteje na individualnem nadzoru in stereotipu o »lenih brezposelnih«, kar je zniževalo zaznano upravičenost brezposelnih (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 132–133).

Ko je bil v fokusnih skupinah predmet ocenjevanja priseljenc, se je v Sloveniji pokazala razlika glede na socialnoekonomski položaj razpravljavcev: v skupini delavskega razreda je bil priseljenec uvrščen najnižje med šestimi kategorijami upravičencev do socialne pomoči,⁷ medtem ko je bil v skupini srednjega razreda uvrščen visoko (na drugo mesto) (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 131, 133). V prvi skupini je bila odločitev utemeljena predvsem z občutkom tekmovanja za omejene vire in s poudarkom na recipročnosti (»tudi oni bi morali prispevati«), kar je bilo pogosto prepleteno z identitetno logiko »mi proti njim«. V skupini srednjega razreda pa so prevladovali univerzalistični argumenti o enakih pravicah za vse, pogosto dopolnjeni s pričakovanjem izpolnjevanja obveznosti (spoštovanje pravil, prizadevanje za integracijo) (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 133). To kaže, da se podpora vključevanju priseljencev v slovenskem kontekstu pogosto izrazi kot »pogojni univerzalizem«: priznanje pravic, a z jasnim poudarkom na recipročnosti, torej pričakovanju, da posameznik prispeva ali povrne družbi (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 133).

Ambivalenca zato ne izhaja le iz predsodkov, ampak tudi iz različnih »kulturnih repertoarjev« vrednotenja, ki jih skupine uporabljajo pri presoji upravičenosti: v okoljih delavskega razreda prevlada logika »mi proti njim« in strožja razlaga recipročnosti (prispevek pred pravico), v okoljih srednjega razreda pa bolj univerzalističen pristop s pričakovanjem obveznosti aktivnega vključevanja (npr. iskanje zaposlitve, udeležba v integracijskih programih) (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 133–134). To pojasnjuje, zakaj v anketah hkrati zaznavamo visoko podporo socialni državi in zadržke pri enakem dostopu priseljencev do denarnih transferjev.

Politične posledice takšnega vzorca so dvojne. Prvič, pogojno razumevanje pravic olajša podporo ukrepom, ki za priseljence uvajajo dodatne pogoje

6 To je skladno s standardnim okvirom v literaturi – t. i. kriteriji CARIN (*Control, Attitude, Reciprocity, Identity, Need*) – ki jih je razvil van Oorschot (2000) in so bili nadalje utemeljeni v primerjalnih evropskih analizah (van Oorschot 2006).

7 Kategorije: brezposelna oseba, priseljenec, starejša oseba, družina, oseba z nizkimi dohodki, premožna oseba.

ali strožje preverjanje (npr. dolžina bivanja, obveznosti aktivnega vključevanja, dokazovanje integracijskih naporov). Drugič, razširjena percepcija »izkoriščanja« lahko sproži pritisk k splošnemu krčenju pravic za vse, da bi se izognili očitkom o posebni obravnavi. S tem pa se spodkopava univerzalna narava socialne države.

V Sloveniji se javne razprave o priseljevanju pogosto osredotočajo na domnevne »zlorabe« socialnega sistema (fiktivne prijave prebivališča, lažne/fiktivne poroke), pri čemer lokalni akterji in mediji pomembno oblikujejo ton debate. Za ilustracijo lahko navedemo primer Kranja, kjer je mestna občina javno nasprotovala omilitvi pogojev v noveli Zakona o tujcih z utemeljitvami o jezikovnih ovirah in tveganjih za zlorabe socialnega sistema, kar je povzelo tudi medijsko poročanje (Zupan 2022; 2023; STA 2023). Drugod so odmevale mariborske preverbe domnevnih fiktivnih prijav prebivališča (Siol.net 2020; Bradač 2020), kar krepi vtis, da so nepravilnosti razširjene, čeprav gre pogosto za upravne preglede in postopke, ne za pravnomočno potrjene zlorabe. Dodatno je v širšem diskurzu prisotna tudi tema »lažnih/fiktivnih porok« kot poti do statusnih in socialnih pravic, ki jo občasno odpirajo preiskovalni mediji (Zemljarič 2021).

Opisani vzorci so skladni s konceptom *welfare* šovinizma: podpora socialni državi ostaja visoka, dokler so njene koristi prvenstveno namenjene »našim«, medtem ko se pravice priseljencev dojemajo kot manj legitimne ali strožje pogojene (Filipovič Hrast & Zimmermann 2022, 134). V Sloveniji se ta dinamika pogosto izrazi kot »da, vendar pod pogoji«, ne nujno kot neposredna izključitev. To implicira potrebo po jasni komunikaciji, ki pregledno prikazuje obstoječe pogoje in prispevke, ter po spremljanju dejanskega koriščenja pravic, ki dosledno ločuje med objektivnimi potrebami in neveljavljanjem pravic med priseljenci (t. i. *non-take-up*, pogosto pogojen z informacijskimi, jezikovnimi ali statusnimi ovirami). Javna razprava, utemeljena na uravnoteženih in preverljivih podatkih o potrebah, prispevkih in dejanskem obsegu koriščenja, zmanjšuje prostor za izključujoče interpretacije.

7 Razprava

Pri dostopu do socialne varnosti v Sloveniji se kažejo določene napetosti med načelom univerzalnosti in dejanskimi učinki sistema. Čeprav zakonodaja v večini primerov določa formalno enake pogoje za pridobitev pravic, empirični podatki in terenske ugotovitve razkrivajo razlike ne le med priseljenci in večinskim prebivalstvom, temveč tudi med posameznimi priseljskimi skupinami ter med priseljenci in njihovimi potomci.

Enakost pogojev ni vedno zagotovljena že na formalni ravni. Slovenski sistem socialne varnosti združuje univerzalne in selektivne pravice. Dostop

do številnih pravic (na primer nadomestila za brezposelnost, starševskega dopusta ali pokojnin) je prispevkovno pogojen in zato odvisen od formalne zaposlitve ter plačevanja prispevkov. Ker so številni priseljenci zaposleni v prekarnih ali začasnih oblikah dela oziroma so izpostavljeni segmentaciji trga dela, je njihov dostop do teh pravic omejen, kar utrjuje strukturne neenakosti v primerjavi z večinskim prebivalstvom. Socialnovarstvene pravice so pogosto vezane na status stalnega prebivališča ali državljanstvo. Priseljenci z začasnim statusom zato pogosto ne izpolnjujejo pogojev za celoten obseg pravic, kar pomeni, da sistem deluje institucionalno selektivno: dostop ni določen zgolj na podlagi potreb, temveč tudi glede na pravni status.

Analiza kaže, da sistem sicer formalno omogoča širok dostop do pomoči, v praksi pa nastajajo izrazite razlike med priseljskimi skupinami glede na pravni status, dolžino bivanja, vpetost na trg dela ter demografske in kulturne značilnosti gospodinjstev. Izstopajo tri med seboj prepletene razsežnosti neenakosti.

Prvič, medgeneracijska razsežnost: med potomci priseljencev je večji delež prejemnikov socialnih transferjev in tudi pogosteje prejemajo več vrst prejemkov hkrati kot sami priseljenci. Takšen vzorec po eni strani kaže na učinkovitejši doseg sistema (manj statusnih in informacijskih ovir, višja stopnja uveljavljanja pravic), po drugi strani pa opozarja na večjo izpostavljenost socialno-ekonomskim tveganjem in omejeno socialno mobilnost med generacijami. Del razlike je verjetno povezan tudi z neuveljavljanjem pravic pri priseljskih (jezikovne in administrativne ovire, stigma), kar prikriva dejanske potrebe in relativno povečuje vidno odvisnost potomcev.

Drugič, spolna razsežnost: ženske so v povprečju pogosteje prejemnice socialnih prejemkov kot moški in tudi pogosteje prejemajo več vrst pomoči hkrati. To je povezano z nižjimi prihodki, pogostejšimi prekinitvami zaposlitve zaradi skrbstvenih obveznosti in z rodnostnimi vzorci, po katerih je skrb za otroke in gospodinjstvo v večji meri odgovornost žensk. V skupinah z višjo rodnostjo se zato pogosteje uveljavljajo družinski in starševski prejemki, dodatne ovire na trgu dela (npr. priznavanje kvalifikacij, diskriminacija, prekarne oblike zaposlitve) pa povečujejo potrebo po dopolnilni denarni podpori. Vendar spolne razlike niso enotne pri vseh priseljskih skupinah: pri priseljskih s Kosova in iz Severne Makedonije so med prejemniki pogosteje moški, kar je povezano z zgodovinsko prevlado moških delovnih migracij in z njihovo vlogo formalnih nosilcev pravic. To kaže, da se spolni vzorci pri koriščenju socialnih prejemkov razlikujejo glede na migracijski kontekst, delovno vključenost in institucionalni položaj posamezne skupine.

Tretjič, geografska razsežnost: pri priseljskih iz držav nekdanje Jugoslavije, ki niso članice EU, sta obseg in število izkoriščenih transferjev praviloma večja kot pri priseljskih iz držav EU. To je posledica prepletanja segmentacije trga dela (nižja plačila, več prekinitiv in tveganj), statusnih pogojev ter

demografskih značilnosti (večje število otrok), ki povečujejo upravičenost do družinskih prejemkov in hkrati dvigujejo potrebo po stabilizacijskih mehanizmih socialne politike.

Na ravni institucionalnega delovanja se kaže dvojna selektivnost. Prispevkovno pogojene pravice privilegirajo stabilno, redno zaposlenost in s tem manj zajamejo tiste, ki so potisnjeni v prekarne oblike zaposlitve; statusno pogojene socialnovarstvene pravice (stalno prebivališče, dolžina bivanja) pa delujejo kot filtri, ki zlasti v obdobjih sprememb pravnega ali zaposlitvenega statusa (npr. ob izgubi dela ali med čakanjem na odločbo o podaljšanju dovoljenja za prebivanje) omejujejo dostop do podpore. V kombinaciji z administrativnimi ovirami (dokazovanje prebivanja, premoženja in znanja jezika) to ustvarja razkorak med formalno univerzalnostjo in dejanskim uresničevanjem pravic.

Družbeni kontekst presojanja »upravičenosti« ima posebno vlogo pri tem, kako se utemeljuje omejevanje ali širitev dostopa do socialnih pravic za priseljence. Slovenski podatki nakazujejo »pogojni univerzalizem«, tj. načelno priznanje enakih pravic, a z močnim poudarkom na recipročnosti, spoštovanju pravil in aktivnem vključevanju. V okoliščinah, kjer je raba družinskih transferjev v nekaterih skupinah bolj vidna, tak okvir zlahka preide v interpretacije, ki krepijo *welfare* šovinizem, se pravi stališče, da naj bi imeli prednost »naši« ali da naj se dostop za »druge« strožje pogojuje. Zato interpretacija podatkov o koriščenju socialnih transferjev ni le metodološko, temveč tudi politično pomembna. Način njihove predstavitve in razlage lahko krepi zahteve po omejevanju univerzalnosti pravic, čeprav analiza hkrati potrjuje varovalno funkcijo sistema in nakazuje, da transferji blažijo tveganje revščine ter preprečujejo poglobljanje socialne izključenosti.

Vse navedeno implicira potrebo po zmanjševanju statusnih in administrativnih ovir (jezikovna in pravna podpora, enostavnejši postopki in dokazila, kontinuiteta zavarovanj ob prekinitvah) ter krepitvi enakopravnega vključevanja na trg dela (priznavanje kvalifikacij, dostop do varstva otrok, stabilizacija zaposlitev). Enako velja tudi glede potrebe po izboljšani javni komunikaciji o že obstoječih pogojih, prispevkih in učinkih transferjev z namenom zmanjšati prostor za stereotipe o tem, da priseljenci izkoriščajo socialno državo oziroma sistem socialne varnosti v Sloveniji.

8 Sklep

Slovenski sistem socialne varnosti hkrati varuje in razločuje. Varuje, ker blaži tveganja revščine in socialne izključenosti priseljencev ter njihovih potomcev, razločuje pa tam, kjer se univerzalistična načela lomijo ob statusnih pogojih, prispevkovni logiki in administrativnih ovirah, ki nesorazmerno prizadenejo

del priseljske populacije. Analiza izpostavlja tri osrednje ugotovitve: pogojeje prejemanje več vrst socialnih prejemkov pri potomcih priseljencev, vidik spolne neenakosti, ki se kaže v večplastni nadpovprečni vključenosti priseljenk v sistem prejemkov, ter razlike po državah izvora, ki odražajo preplet dejavnikov na trgu dela, statusnih in demografskih okoliščin. Kaže se, da univerzalna načela sama po sebi ne zagotavljajo enakega uresničevanja pravic. Operacionalizirati jih je treba z dejanskimi, ciljno usmerjenimi mehanizmi dostopa in opolnomočenja ter z odgovornim javnim predstavljanjem podatkov, ki zmanjšuje prostor za *welfare* šovinizem.

Pri tem ima pomembno vlogo javno mnenje, saj sooblikuje legitimnost in smer politik ter deluje kot mehanizem povratnih učinkov. Kadar javni diskurz poudarja »zlorabe« in razmejitev med »našimi« in »drugimi«, se krepi podpora selektivnemu pogojevanju in krčenju univerzalizma; obratno pa pregledno predstavljanje pogojev, prispevkov in dejanskih učinkov storitev lahko povečuje pripravljenost večinskega prebivalstva na delitev resursov s priseljenci. Zato velja spremljanje javnega mnenja in analizo javnega diskurza sistematično vključevati v oblikovanje in vrednotenje ukrepov socialne države.

Univerzalnost brez izvedbene enakosti ne zagotavlja enakega uresničevanja pravic. Nadaljnji razvoj politik na področju socialne varnosti bi moral hkrati krepiti varovalne mehanizme in zmanjševati statusne, ekonomske in družbene ovire, raziskovalni napor pa bi morali biti usmerjeni v zaznavanje in pojasnjevanje razlik in neenakosti med različnimi skupinami prebivalstva ter tako prispevati k pretvarjanju načelne univerzalnosti v dejansko univerzalno dosegljivost pravic.

Literatura in viri

- Akcijski načrt za integracijo in vključevanje 2021–2027. Evropska komisija, Bruselj, COM(2020) 758 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0758> (dostop 27. 8. 2025).
- Banaś, M., Wontorczyk, A. & Kulisz, M., 2024. Precariousness in Migrant Work. *Kontrola Państwowa*, 4, 112–133, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_53122_ISSN_0452-5027_2024_1_28/c/articles-49045189.pdf (dostop 27. 8. 2025).
- Barbieri, P. & Scherer, S., 2009. Labour Market Flexibilization and its Consequences in Italy. *European Sociological Review* 25 (6), 677–692, <https://doi.org/10.1093/esr/jcp009>
- Baumberg, B. (2016). The Stigma of Claiming Benefits: A Quantitative Study. *Journal of Social Policy* 45 (2), 181–199. DOI: 10.1017/S0047279415000525
- Bommes, M., & Geddes, A., 2000. *Immigration and Welfare: Challenging the Borders of the Welfare State*. Routledge, London.
- Bradač, B., 2020. V enem stanovanju v Mariboru kar 157 prijavljenih oseb. *Večer*, 24. 9. 2020, <https://vecer.com/maribor/aktualno/v-enem-stanovanju-v-mariboru-kar-157-prijavljenih-oseb-10222174> (dostop 26. 8. 2025).
- Buckingham, S., Fiadzo, C., Dalla Pozza, V., Todaro, L., Dupont, C. & Hadjivassiliou, M. K., 2020. *Precarious Work from a Gender and Intersectionality Perspective, And Ways to Combat It* (Study for the FEMM Committee, PE 662.491). European Parliament - Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/662491/IPOL_STU%282020%29662491_EN.pdf (dostop 22. 10. 2025).
- Careja, R. & Harris, E., 2022. Thirty Years of Welfare Chauvinism Research: Findings and Challenges. *Journal of European Social Policy* 32 (2), 212–224, <https://doi.org/10.1177/09589287211068796>
- Crul, M. & Schneider, J., 2009. *The Second Generation in Europe: Education and the Transition to the Labour Market*. Migration Policy Institute, Washington, DC.
- Crul, M. & Schneider, J., 2010. Comparative Integration Context Theory: Participation and Belonging in New Diverse European cities. *Ethnic and Racial Studies* 33 (7), 1249–1268, <https://doi.org/10.1080/01419871003624068>
- Direktiva (EU) 2021/1883 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2021 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namen visokokvalificirane zaposlitve in razveljavitvi Direktive Sveta 2009/50/ES. UL L 382, 28. 10. 2021.
- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. april 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC. UL L 158, 30. 04. 2004.
- Dubois, H., & Ludwinek, A., 2015. *Access to Social Benefits: Reducing Non-Take-Up*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, <https://doi.org/10.2806/7077>

- Eick, G. M., 2024. *Welfare Chauvinism in Europe: How Education, Economy and Culture Shape Public Attitudes*. Edward Elgar Publishing, Cheltenham.
- European Institute for Gender Equality – EIGE, 2020. *Gender and Migration: Sectoral Brief*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. DOI: 10.2839/051711, https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-and-migration?language_content_entity=en (dostop 22. 10. 2025).
- Esping-Andersen, G., 1990. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton University Press, Princeton.
- EURES, 2025. *Labour Market Information: Slovenia*. European Commission, https://eures.europa.eu/living-and-working/labour-market-information-europe/labour-market-information-slovenia_en#national-level---slovenia (dostop 29. 8. 2025).
- European Commission, 2021. *The European Pillar of Social Rights Action Plan*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Publications Office, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/89> (dostop 27. 8. 2025).
- Filipovič Hrast, M. & Zimmermann, K., 2022. Deservingness and Socio-Economic Cleavages. V V M. A. Yerkes & M. Bal (ur.) *Solidarity and Social Justice in Contemporary Societies: an Interdisciplinary Approach to Understanding Inequalities*. Palgrave Macmillan, Cham, 127–136.
- Ford, R., Sobolewska, M., & Kootstra, A., 2025. What Drives Welfare Chauvinism in Europe? *West European Politics* 1–29, <https://doi.org/10.1080/01402382.2024.2443725>
- Hadzi-Vasileva, K., 2025. *Gains and Gaps in Gender Equality in North Macedonia*, <https://globalvoices.org/2025/04/30/gains-and-gaps-in-gender-equality-in-north-macedonia/> (dostop 21. 10. 2025).
- Heath, A. F. & Brinbaum, Y. (ur.), 2014. *Unequal Attainments: Ethnic Educational Inequalities in Ten Western Countries*. Proceedings of the British Academy (Vol. 196). Oxford University Press, Oxford.
- Hernanz, V., Malherbet, F. & Pellizzari, M., 2004. Take-Up of Welfare Benefits in OECD Countries: A Review of the Evidence. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 17. OECD Publishing, Paris, DOI: 10.1787/525815265414
- Kapsoli, J. & Mohona, S., 2025. *Labor Market and Gender: Republic of Kosovo 2025*, 2. International Monetary Fund, <https://doi.org/10.5089/9798400299087.018>
- Kogan, I., 2007. *Working Through Barriers: Host Country Institutions and Immigrant Labour Market Performance in Europe*. Springer, Dordrecht, <https://doi.org/10.1007/1-4020-5232-4>
- Koopmans, R., 2009. Trade-Offs between Equality and Difference: Immigrant Integration, Multiculturalism and the Welfare State in Cross-National Perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36 (1), 1–26, <https://doi.org/10.1080/13691830903250881>
- Kvist, J., 2004. Does EU Enlargement Start a Race to the Bottom? Strategic Interaction Among EU Member States in Social Policy. *Journal of European Social Policy* 14 (3), 301–318, <https://doi.org/10.1177/0958928704044625>
- Kymlicka, W. & Banting, K., 2006. Immigration, Multiculturalism, and the Welfare State. *Ethics & International Affairs* 20 (3), 281–304, doi:10.1111/j.1747-7093.2006.00027.x

- Lafleur, J.-M. & Vintila, D., 2020. Migration and Access to Welfare Benefits in the EU: The Interplay Between Residence and Nationality. In J.-M. Lafleur & D. Vintila (ur.) *Migration and Social Protection in Europe and Beyond*. IMISCOE Research Series, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-51241-5> (dostop 14. 8. 2025).
- Loxa, A., 2025. Insiders, Outsiders, and the Constructed Limits to Social Rights in EU Law. *European Papers* 10 (1), 163–190, <https://www.europeanpapers.eu/e-journal/insiders-outsiders-constructed-limits-social-rights-eu-law> (dostop 13. 8. 2025).
- Magni, G., 2021. Economic Inequality, Immigrants and Selective Solidarity: From Perceived Lack of Opportunity to In-group Favoritism. *British Journal of Political Science* 51 (4), 1357–1380, DOI:10.1017/S0007123420000046
- Manfredi, M., 2025. Access to Social Benefits for Third-country Nationals in the European Union Between Fragmentation and Equal Treatment. *European Papers – A Journal on Law and Integration* 10 (1), 191–218, https://www.europeanpapers.eu/en/system/files/pdf_version/EP_eJ_2025_1_SS1_5_Matteo_Manfredi_00830.pdf (dostop 13. 8. 2025).
- Medvešek, M., Bešter, R. & Pirc, J., 2022a. *Mnenja večinskega prebivalstva Slovenije o priseljivanju, priseljencih in integraciji*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- Medvešek, M., Bešter, R. & Pirc, J., 2022b. Kazalniki integracije priseljencev in potomcev priseljencev v Sloveniji. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana. <https://inv.si/wp-content/uploads/2023/12/Kazalniki-integracije-priseljencev-in-potomcev-priseljencev-v-Sloveniji.pdf> (dostop 24. 8. 2025).
- Meuleman, B., Davidov, E. & Billiet, J., 2009. Changing Attitudes Toward Immigration in Europe, 2002–2007: A Dynamic Group Conflict Theory Approach. *Social Science Research* 38 (2), 352–365, <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2008.09.006>
- Meuleman, B., van Oorschot, W., Baute, S., Delespaul, S., Gugushvili, D., Laenen, T., Roosma, F. & Rossetti, F., 2018. The Past, Present and Future of European Welfare Attitudes: Topline Results from Round 8 of the European Social Survey. *European Social Survey*, <https://www.europeansocialsurvey.org/sites/default/files/2023-06/TL8-Welfare-English.pdf> (dostop 16. 8. 2025).
- OECD/European Union, 2018. *Settling In 2018: Indicators of Immigrant Integration*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264307216-en>
- Passalacqua, V. & Grossio, L., 2023. Migrants' Equal Access to Social Benefits under EU Law: Fragmentation and Exclusion during the Covid-19 Crisis in Italy. *Utrecht Law Review* 19 (3), 57–72, <https://utrechtlawreview.org/articles/897/files/652fcd6f43732.pdf> (dostop 13. 8. 2025).
- Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem*. Uradni list RS 14 (2004), 34 (2004), 62 (2006), 11 (2009), 81 (2011), 47 (2014), 153 (2021), 62 (2023), 61 (2024) – SZ-1F, 108 (2024) in 57 (2025) – SZ-1G.
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2022–2030 (ReNPSV22–30)*. Uradni list RS 49 (2022).
- Scholten, P. & Penninx, R., 2016. The Multilevel Governance of Migration and Integration in Europe. In B. Garcés-Masareñas & R. Penninx (ur.), *Integration Processes and Policies in Europe*, 91–108. Springer, Berlin/Heidelberg, https://doi.org/10.1007/978-3-319-21674-4_6

- Schrover, M. & Schinkel, W., 2013. Introduction: The Language of Inclusion and Exclusion in the Context of Immigration and Integration. *Ethnic and Racial Studies* 36 (7), 1123–1141, DOI: 10.1080/01419870.2013.783711
- Scott, K. & Stanfors, M., 2011. The Transition to Parenthood Among the Second Generation: Evidence from Sweden, 1990–2005 *Advances in Life Course Research* 16 (4), 190–204, <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2011.09.003>
- Siol.net, 2020. V Mariboru bodo preverili več kot tisoč fiktivnih prijav bivališča. 30. 9. 2020, <https://siol.net/novice/slovenija/v-mariboru-bodo-preverili-vec-kot-ti-soc-fiktivnih-prijav-bivalisca-535496> (dostop 27. 8. 2025).
- Sproule, K., Dimitrovska, N., Risteska, M. & Rames, V., 2019. *USAID/North Macedonia Gender Analysis Report*. Banyan Global, <https://banyanglobal.com/wp-content/uploads/2019/09/USAID-North-Macedonia-Gender-Analysis-Report.pdf> (dostop 21. 10. 2025).
- STA, 2023. Rahljanje pogojev ni prava pot, potrebne so sistemske rešitve. STA, 20. 2. 2023, <https://www.zurnal24.si/gorenjska/rahljanje-pogojev-ni-prava-pot-potrebne-so-sistemske-resitve-401788> (dostop 27. 8. 2025).
- Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije, 2023. Vlada Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve.
- SURS, 2018. Ženske po starosti, tipu priseljenosti in državi prvega prebivališča ter številu živorojenih otrok, Slovenija, 1.1.2018. Podatki, zbrani v okviru projekta Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji (J5-9351), interno gradivo INV.
- Svallfors, S., 2012. *Welfare States and Welfare Attitudes*. V S. Svallfors (ur.) *Contested Welfare States: Welfare Attitudes in Europe and Beyond*. Stanford University Press, Stanford, 1–24.
- Uredba (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (in Švico). UL L 166, 30. 04. 2004.
- Uredba (ES) št. 987/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (in Švico). UL L 284, 30. 10. 2009.
- van Oorschot, W., 2000. Who Should Get What, and Why? On Deservingness Criteria and the Conditionality of Solidarity Among the Public. *Policy and Politics: Studies of local government and its services* 28 (1), 33–48.
- van Oorschot, W., 2006. Making the Difference in Social Europe: Deservingness Perceptions among Citizens of European Welfare States. *Journal of European Social Policy* 16 (1), 23–42, <https://doi.org/10.1177/0958928706059829>
- van Oorschot, W. & Roosma, F., 2017. The Social Legitimacy of Targeted Welfare and Welfare Deservingness. V W. van Oorschot, F. Roosma, B. Meuleman & T. Reeskens (ur.), *The Social Legitimacy of Targeted Welfare: Attitudes on Welfare Deservingness*. Edward Elgar Publishing, 3–35.
- The World Bank, 2024. *International Mobility as a Development Strategy: Kosovo Country Report*. The World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062524135521211/pdf/P1813201033cf70518d3b117cd10a7f41d.pdf> (dostop 21. 10. 2025).

- Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1)*. Uradni list RS 84 (2023), 112 (2024) in 44 (2025).
- Zakon o financiranju in spodbujanju gradnje javnih najemnih stanovanj (ZFSGJNS)*. Uradni list RS 57 (2025).
- Zakon o osebni asistenci (ZOA)*. Uradni list RS 10 (2017), 31 (2018) in 172 (2021).
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)*. Uradni list RS 48 (2022)
– uradno prečiščeno besedilo, 40 (2023) – ZČmIS-1, 78 (2023) – ZORR, 84 (2023)
– ZDOsk-1, 125 (2023) – odl. US in 133 (2023).
- Zakon o socialnem varstvu (ZSV)*. Uradni list RS 3 (2007) – uradno prečiščeno besedilo, 23 (2007) – popr., 41 (2007) – popr., 61 (2010) – ZSVarPre, 62 (2010) – ZUPJS, 57 (2012), 39 (2016), 52 (2016) – ZPPreb-1, 15 (2017) – DZ, 29 (2017), 54 (2017), 21 (2018) – ZNOrg, 31 (2018) – ZOA-A, 28 (2019), 189 (2020) – ZFRO, 196 (2021) – ZDOsk, 82 (2023), 84 (2023) – ZDOsk-1 in 24 (2025).
- Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre)*. Uradni list RS 61 (2010), 40 (2011), 14 (2013), 99 (2013), 90 (2015), 88 (2016), 31 (2018), 73 (2018), 196 (2021) – ZDOsk, 84 (2023) – ZDOsk-1, 28 (2025) – odl. US in 36 (2025).
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu (ZSV-K)*. Uradni list RS 24 (2025).
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1)*. Uradni list RS 26 (2014), 90 (2015), 75 (2017) – ZUPJS-G, 14 (2018), 81 (2019), 158 (2020), 92 (2021), 153 (2022) in 36 (2025).
- Zakon o tujcih (ZTuj-2)*. Uradni list RS 46 (2025) – uradno prečiščeno besedilo.
- Zakon o urejanju trga dela (ZUTD)*. Uradni list RS 80 (2010), 40 (2012) – ZUJF, 21 (2013), 63 (2013), 100 (2013), 32 (2014) – ZPDZC-1, 47 (2015) – ZZSDT, 55 (2017), 75 (2019), 11 (2020) – odl. US, 189 (2020) – ZFRO, 54 (2021), 172 (2021) – ZODPol-G, 54 (2022), 59 (2022) – odl. US, 109 (2023), 62 (2024) – ZUOPUE, 70 (2025) in 83 (2025).
- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS)*. Uradni list RS 62 (2010), 40 (2011), 40 (2012) – ZUJF, 57 (2012) – ZPCP-2D, 14 (2013), 56 (2013) – ZŠtip-1, 99 (2013), 14 (2015) – ZUJFO, 57 (2015), 90 (2015), 38 (2016) – odl. US, 51 (2016) – odl. US, 88 (2016), 61 (2017) – ZUPŠ, 75 (2017), 77 (2018), 47 (2019), 189 (2020) – ZFRO, 54 (2022) – ZUPŠ-1, 76 (2023) – ZŠolPre-1B, 122 (2023) – ZŠtip-1C, 22 (2025) – ZZZRO-1 in 40 (2025) – ZINR.
- Zakon o vrtcih (ZVrt)*. Uradni list RS 100 (2005) – uradno prečiščeno besedilo, 25 (2008), 98 (2009) – ZIUZGK, 36 (2010), 62 (2010) – ZUPJS, 94 (2010) – ZIU, 40 (2012) – ZUJF, 14 (2015) – ZUJFO, 55 (2017) in 18 (2021).
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ)*. Uradni list RS 72 (2006) – uradno prečiščeno besedilo, 114 (2006) – ZUTPG, 91 (2007), 76 (2008), 62 (2010) – ZUPJS, 87 (2011), 40 (2012) – ZUJF, 21 (2013) – ZUTD-A, 91 (2013), 99 (2013) – ZUPJS-C, 99 (2013) – ZSVarPre-C, 111 (2013) – ZMEPIZ-1, 95 (2014) – ZUJF-C, 47 (2015) – ZZSDT, 61 (2017) – ZUPŠ, 64 (2017) – ZZDej-K, 36 (2019), 189 (2020) – ZFRO, 51 (2021), 159 (2021), 196 (2021) – ZDOsk, 15 (2022), 43 (2022), 100 (2022) – ZNUZSZS, 141 (2022) – ZNUNBZ, 40 (2023) – ZČmIS-1, 78 (2023) in 32 (2025) – ZZDej-N.

- Zemljarič, M., 2021. Poročena, čeprav se sploh ne poznata: Z lažno poroko do pravic državljana Slovenije. Štajerski tednik, 9. 4. 2021, <https://svet24.si/lokalno/podravje/novice/politika/porocena-ceprav-se-sploh-ne-poznata-z-lazno-poroko-do-pravic-drzavljana-republike-slovenije-864000> (dostop 27. 8. 2027).
- Zupan, U., 2022. Kranjski župan o tujcih: Dobro organiziran način zaslužkov, ki ga država dopušča. *24ur.com*, 12. 11. 2022, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kranjski-zupan-o-tujcih-dobro-organiziran-nacin-zasluzkov-ki-ga-drzava-dopusca.html> (dostop 27. 8. 2025).
- Zupan, U., 2023. Vlada bi omilila pogoje za tujce, občine so proti: ‚Priseljevanje ima temno plat‘. *24ur.com*, 7. 3. 2023, <https://www.24ur.com/novice/slovenija/vlada-bi-omilila-pogoje-za-tujce-obcine-so-proti-priseljevanje-ima-temno-plat.html> (dostop 27. 8. 2025).

Financiranje

Prispevek je rezultat projekta Vključevanje priseljencev v sistem socialne varnosti v Sloveniji: analiza statističnih kazalnikov, politik, javnega mnenja in medijskega poročanja (J5-60091) in raziskovalnega programa Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje (P5-008), ki ju financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Immigrants in the Social Protection System in Slovenia

Abstract

This article examines the situation in Slovenia at the intersection of three closely related domains: immigration, the welfare state, and integration. The analysis is based on two key observations: a) due to various factors, Slovenia faces a growing need to increase expenditure on welfare-state services and benefits, and b) the ethnic and cultural heterogeneity in Slovenia is likely to increase as a result of immigration needs. For social stability, cohesion, and solidarity to be sustained, it is essential that all segments of society are well integrated. From a theoretical perspective, successful integration presupposes equal rights and equal inclusion of all members of society across all spheres of social life, including the social protection system. In practice, however, this theoretical ideal is often not fully realised. Rising demands for social protection expenditure may lead to stricter eligibility conditions for social benefits, with immigrants frequently perceived by the majority population as less deserving. Such perceptions can result in tendencies to exclude immigrants from the social protection system or to restrict their rights within it, with potential spillover effects in other areas of social life.

The article thus explores the position of immigrants in Slovenia in the field of social protection. This issue is analysed from several perspectives: the legal framework, public policies and institutional arrangements, the actual situation of immigrants with regard to social transfers (including the number of beneficiaries and types of transfers), and public attitudes towards the inclusion of immigrants in the social protection system.

The findings suggest that most indicators of social protection place immigrants and their descendants in a less favourable position than residents born in Slovenia without an immigrant background. At the same time, significant differences exist within the immigrant population itself. Numerous indicators show that immigrants born in non-EU countries are in a particularly disadvantaged position compared to those born in EU member states, with women – both immigrants and descendants thereof – emerging as an especially vulnerable group.

Keywords: immigrants, social protection, access to social rights, welfare chauvinism, Slovenia

